

Intrarea în Biserică a Maicii Domnului, icoană portabilă, Mănăstirea Xenofont din Sfântul Munte Athos, sec. XVII.

† ANDREI

Arhiepiscopul Vadului, Feleacului și Clujului,
Mitropolitul Clujului, Maramureșului și Sălajului

Întodeauna, și în mod special în vreme de pandemie, este necesară pastorația și filantropia creștină

1. Ancorarea temei în actualitate

Sfântul Sinod a dedicat acest an pastorației părinților și copiilor, precum și marilor filantropi ortodocși români. Credem că subiectul devine și mai important datorită faptului că peste lumea întreagă s-a revărsat acest virus de Covid 19. Cu toate că este o realitate coronavirusul, noi ne punem nădejdea în Dumnezeu și-L rugăm să îndepărteze pandemia, iar nouă să ne ajute să o putem depăși.

Și fiind oamenii optimismului creștin ne gândim la viitorul nostru și de aceea nu putem uita îndemnul Înțeleptului Solomon care ne zice: *Deprinde pe tânăr cu purtarea pe care trebuie s-o aibă; chiar când va îmbătrâni nu se va abate de la ea* (Pilde 22, 6).

Grija față de părinți și copii este una de primă urgență. Nu uităm că la un moment dat ucenicii Domnului Hristos erau preocupați de profilul moral pe care trebuie să-l aibă un cetățean al Împărăției cerurilor. „Și chemând la Sine un prunc, l-a pus în mijlocul lor, și a zis: *Adevărat zic vouă: De nu vă veți întoarce și nu veți fi precum pruncii, nu veți intra în împărăția cerurilor*” (Matei 18, 2-3).

Sfântul Apostol Pavel, fidel următor al învățării Mântuitorului ne zice: „*Fraților, nu fiți copii la minte. Fiți copii când e vorba de răutate. La minte însă, fiți desăvârșiți*” (1 Corinteni 14, 20). Iar pe creștinii din Colose îi catehizează așa: „*Copiilor, ascultați pe părinții voștri întru toate, căci aceasta este bine-plăcut Domnului. Părinților, nu ațâțați la mânie pe copiii voștri, ca să nu se deznădăduiască*” (Coloseni 3, 20-21).

S-ar putea spune că într-o lume în care sunt în vogă teoriile despre identitatea de gen, că modul secular în care se încearcă îndepărtarea tinerilor de Biserică, afirmațiile făcute de Domnul Hristos și de Apostoli sunt depășite. Eu spun contrariul, ele sunt foarte actuale: „*Iisus Hristos, ieri și azi și în veci, este Același*” (Evrei 13, 8). Pe bună dreptate, Părintele Ilarion Felea, mort în temnița de la Aiud, scoate în evidență unicitatea lucrării pe care o face Domnul Hristos și implicit, Biserica Lui creștină: „*Ceea ce nu a reușit niciun înțelept și niciun întemeietor de religie – zice el –, a reușit Iisus Hristos. El întrușipează un chip de om nou: chipul omului bun, iertător, pașnic, iubitor, blând, credincios, drept liber, milostiv și sincer. Pe el se naște și va renaște umanitatea*”¹.

În spiritul acestei idei, cu binecuvântarea Preafericitului Părinte Patriarh Daniel, între 4-7 septembrie 2015, s-au adunat la Cluj peste 5000 de tineri creștini sub deviza „*Tinerii ortodocși, împreună pentru viitorul creștin al Europei*”. Ei veneau din România, din toată Europa, ba chiar și din Israel, Iordania, Siria și Congo. De fapt, în anul 2015 Clujul a fost și ales „*Capitala europeană a tineretului, pentru anul 2015*”.

Această întâlnire a fost precedată de două întâlniri naționale de mare succes la Baia-Mare și apoi urmată de întâlnirile de la București, Iași și Craiova. Anul acesta urma Timișoara, dar pandemia, din păcate, a zădărnicit organizarea festivităților.

Considerăm că investiția în tineri este cea mai importantă, așa cum de fapt Sfântul Sinod dedică anul acesta catehizării părinților și copiilor. Cei mari ne aducem aminte cu nostalgie de anii în care eram școlari. Octavian Goga ne-o spune în versuri: „*Și par' c'aud pocnet de bici/ Și glas stăruitor de slugă/ O vād pe mama'n colțul șurii/ Așează'ncet merindea'n glugă.../ Induiosată mă sārutāl/ Pe părul meu bālān, pe gurā:/ «Zi Tatāl nostru seara dragāl/ Și să te porți la'nvățăturā*”².

2. Pastorația părinților și copiilor, a familiei creștine, garantează un viitor de normalitate

Păstorul și Învățătorul Cel Mare este Domnul Iisus Hristos. Ne spune Sfântul Apostol și Evanghelist Matei „*că îi învăța pe ei ca Unul care are putere, iar nu cum îi învățau cărturarii lor*” (Matei 7, 29). Și face lucrul acesta de două mii de ani, cum nimeni altul nu-l poate face.

Au fost și vremuri când împotriva învățării Lui s-au făcut mari împotriviri. N-am putea spune că lucrul acesta se face și acum sistematic. Dar tendința secularizantă este prezentă. De aceea, insistăm și subliniem faptul că pastorația părinților și copiilor este de importanță maximă.

În perioada comunistă, ideologia oficială era potrivnică credinței. Și totuși în virtutea unei tradiții sănătoase, oamenii aveau preocupări religioase. Copiii erau botezați, tinerii cununați și petrecerea celor adormiți se făcea cu rânduiala cuvenită.

În decembrie 1989 comunismul a căzut. Tinerii generații nici nu realizează ce euforie era atunci. În centrul Bucureștilor și-n alte orașe se îngenunchea, se zicea „Tatăl nostru”, se scanda „Cu noi este Dumnezeu”, nicio aluzie răutăcioasă la adresa Bisericii și a credinței.

Din nefericire, încet, încet, s-au ivit și atitudini potrivnice Bisericii și credinței. Atunci s-au făcut

¹ Pr. Ilarion Felea, *Religia iubirii*, Editura Diecezană, Arad, 1946, p. 477.

² Octavian Goga, *Poezii*, Casa Cărții de Știință, Cluj-Napoca, 2011, p. 19.

DIN SUMAR:

- *Alfabetul slujirii* – PR. DAN-MARIUS MATEL.....(p. 2)
- *Frații și tatăl lor* – † PS BENEDICT BISTRITĂNUL (p. 3)
- *Preotul mucenic Grigore Danciu, comemorat la Luna de Sus* – DR. DACIAN BUT-CĂPUȘAN (p. 4)
- *Intrarea noastră în Biserică* – DR. EUGEN-ADRIAN TRUȚĂ (p. 5)
- *Dr. Iosif Gall (1839-1912), un mecenat clujean (II)* – DR. MIRCEA-GHEORGHE ABRUDAN (p. 6)
- *O ctitorie „de suflet” a preotului martir Augustin Pop...(II)* – MARIA HOLBURE...(p. 7)
- *Jurnal cu Mitropolitul Bartolomeu (1997)*
– DR. NICOLETA PĂLIMARU....(p. 7)

eforturi și s-a introdus religia în școli. Copiii și tinerii au început să aibă preocupări creștine. Ba, mergeau și la biserică. Credeam că procesul acesta benefic va merge mereu înainte. Și totuși, s-au ivit și potrivnici împotriva orei de Religie, împotriva educației religioase. Ora de religie a rămas, a rămas și educația religioasă dar, tare am dori să meargă înainte și tinerii noștri să participe la slujbele Bisericii.

De-a lungul timpului s-a mai pus problema utilității orei de Religie, a catehizării copiilor și tinerilor. Amintesc doar din perioada interbelică insistența cu care Pedagogul Vasile Băncilă milita pentru ora de Religie. Dascălul de Religie, zicea el, „având credință în Dumnezeu și rugându-se pentru copil, însăși acțiunea sa educativă va crește până la maximum și, în cele din urmă, nu se poate ca harul să nu se lase asupra elevului, în măsura maximă în care el poate să-l primească”³.

Ora de Religie este „unul din fundamentele educației, și mai ales în școala primară. Sub acest raport, necesitatea formației religioase a învățătorului e mai mult decât elocventă. Copilului trebuie să i se dea religie. Aceasta este o datorie capitală față de sufletul lui și față de sufletul adultului care va fi. E o grozavă încălcare a drepturilor ființei omenești din partea acelor care țin copiii departe de Dumnezeu, fie că fac aceasta în familie, fie că scot religia din școala primară”⁴.

Educația religioasă nu-i necesară doar în școala primară și-n liceu, ci-i necesară și în mediu universitar. De aceea, părinții trebuie să fie foarte atenți cu formarea spirituală a tinerilor lor. Și nu numai părinții, ci și profesorii universitari și preoții din centrele universitare.

Îl citez în acest sens cu multă nostalgie pe Octavian Goga, care sesiza o realitate care-i prezentă și acum. El se adresează retoric intelectualului român: „Și acum, iartă-mă și nu te supăra pe mine, dacă fără a-ți cere un răspuns stau și mă întreb, care este credința dumneatale, mult lăudată intelectual al nației mele?

Când ai pornit de acolo, din căsuța de la țară, și te-ai dus la școală mai ziceai «Tatăl nostru» seara și visai cu iele și cu pricolici. Duceai în suflet moștenirea din bătrâni: o candelă care licărea în taină și-ți lumina drumul. Dar îți s-a risipit moștenirea asta. S-a spulberat zi de zi și s-a fărâmițat în calea ta.

Și fără să vreau, îmi vine în minte o problemă atât de mare și atât de nebagată în seamă a vremii noastre frământată de patimi mici: educația religioasă a cărturarimii noastre.

Nu găsiți că ar trebui făcut ceva pentru a ne salva tineretul, dându-i dascăli luminați, cari în școlile secundare să-l învețe credința lui Dumnezeu, și preoți cu guri de aur cari să cuvânteze acolo în centrele studențimii noastre universitare? Fiindcă, așa cum suntem astăzi, noi nu știm ce vrem și nu știm unde mergem...”⁵.

De fapt, toți marii pedagogi au fost conștienți de importanța formării spirituale a părinților și copiilor. Nu putem face abstracție, de exemplu, de Jan Amos Comenius care în *Didactica Magna* sublinia faptul că „omul ca să devină om trebuie să fie format”⁶. Și în stilu-i caracteristic subliniază: „Ce sunt cei bogăți fără înțelepciune, decât niște porci îngrașiți cu tărâțe? Și ce sînt cei săraci fără înțelegerea lucrurilor, decât niște măgaruși condamnați să ducă poveri? Ce este cel frumos care n-a învățat nimic, decât un papagal împodobit cu pene, sau după cum a mai spus cineva – o sabie de plumb într-o teacă de aur”⁷.

Rolul părinților este unul special. Mama „după ce l-a învățat pe copil la sânul ei să gângurească numele lui Dumnezeu, ea îi arată dragostea universală, în soarele ce răsare, în râulețul ce murmurează, în firele arboreului, în frumusețea florilor, în picăturile de rouă; ea îi arată atotputința lui Dumnezeu în el însăși, în razele ochilor lui, în mlădierea articulațiilor lui, în sunetele glasului lui. Ea îi arată pretutindenea pe Dumnezeu, și oriunde el vede pe Dumnezeu în lume, el iubeste lumea”⁸.

Copilul va exclama mai târziu: „Mamă, mamă, tu mi-ai arătat pe Dumnezeu în înalt dragostea Lui. Mamă, mamă, tu mi-ai arătat pe Dumnezeu în învățăturile tale, și eu l-am găsit în supunerea mea către tine! Mamă, mamă, dacă eu îl uit pe Dumnezeu, te uit pe tine și dacă iubesc pe Dumnezeu, eu te înlocuiesc lângă copilul tău, eu mă ocup numai de copilul tău nenorocit; copilul care plânge, se odihnește în brațele mele – ca în brațele unei mame”⁹.

Acuta problemă a catehizării tinerilor și-a pus-o și Sfântul și Marele Sinod din Creta, care a avut loc în iunie 2016. În Enciclica Sinodului se pune cu multă seriozitate această

activitate. Consider că nici nu se dă suficientă importanță la ceea ce a subliniat Sinodul.

„Familia, zice Enciclica, este icoana dragostei lui Hristos pentru Biserica Sa”¹⁰. „În zilele noastre domeniul formării și educării este zdruncinat nu numai de controversele privind conținutul și scopul educației, ci și de o nouă percepție a copilăriei, de rolul învățătorului și a elevului, precum și a școlii moderne”¹¹. Și sublinierea pe care o face este că „educația ocupă centrul solitudinii pastorale a Bisericii în vederea nu numai a culturii intelectuale, ci și a edificării și dezvoltării ființei umane în ansamblul său ca entitate psihosomatică și spirituală, după problematica a trei aspecte: Dumnezeu, omul și lumea”¹². Tineretul este chemat la viața Bisericii, la viața în Hristos. Pleroma creștină află în comuniunea divino-umană a Bisericii o susținere existențială, pentru a trăi aici perspectiva pascală a îndumnezeirii prin har.

3. Filantropia practică pe pământ are un destin etern

Cei bine catehizați, părinți și copii, nu rămân la o credință teoretică. Ei țin seamă de cuvântul Mântuitorului: „Nu oricine Îmi zice: Doamne, Doamne, va intra în Împărăția cerurilor, ci cel ce face voia Tatălui Meu Celui din ceruri” (Matei 7, 21).

În mod special faptele filantropiei creștine vor avea mare greutate la dreapta judecată. Tot Mântuitorul le spune celor drepti: „Veniți, binecuvântații Tatălui Meu, moșteniți Împărăția cea pregătită vouă de la întemeierea lumii. Căci flămând am fost și Mi-ați dat să mănânc; însetat am fost și Mi-ați dat să beau; străin am fost și M-ați primit; gol am fost și M-ați îmbrăcat; bolnav am fost și M-ați cercetat; în temniță am fost și ați venit la Mine” (Matei 25, 34-36). Bineînțeles că toate aceste situații se referă la oamenii care au nevoie de ajutorul nostru.

Am putea numi mai mulți mari filantropi români dar, unul dintre ei, nu poate fi trecut cu vederea. Este vorba de Emanuil Gojdu. Imensa lui avere a lăsat-o „acelei părți a națiunii române din Ungaria și Transilvania care aparține la confesiunea orientală ortodoxă”, pentru acordarea de burse studenților și pentru ajutorul preoților. Din păcate, încă, curțile lui din Budapesta, sau banii fundației „Gojdu”, n-au fost recuperate.

Ar mai putea fi numiți și alți filantropi români: Mitropolitul Atanasie Crimca, Sfântul Ierarh Iosif cel Milostiv, Sfântul Antim Ivireanul, Mitropolitul Grigorie al II-lea, Mitropolitul Nifon Rusailă, Mitropolitul Veniamin Costachi, Sfântul Andrei Șaguna, Patriarhul Miron Cristea, Sfântul Calinic de la Cernica, Episcopul Ioanichie Hasan, Episcopul Nicolae Ivan, Arhiepiscopul Teofil și mulți alții, atât clerici cât și mireni.

Actele de filantropie capătă valențe veșnice. De exemplu, pe 6 octombrie îl sărbătorim pe Sfântul Apostol Toma. Citim în Proloage, că aria lui de misiune a fost India. Pe când mergea înspre acolo s-a întâlnit cu Aran, un emisar al împăratului Indiei, Gundafor. Acesta mergea înspre Asia Mică să caute un mare arhitect pentru împăratul lui. Și Toma i-a spus: „Eu sunt acel arhitect!”¹³.

Împăratul Gundafor i-a dat bani mulți. Toma a făcut misiune, i-a ajutat pe săraci, a făcut milostenie și banii s-au terminat. Împăratul a luat act de acest lucru, iar palatul nu era nicăieri. L-a întemnițat pe Toma și, tocmai în aceste împrejurări a murit fratele împăratului.

L-a visat pe fratele lui și l-a întreat: cum îți este frate în lumea de dincolo? Și fratele i-a răspuns: o ființă luminată m-a plimbat prin mai multe locuri și m-a întreat unde aș vrea să locuiesc. Și am văzut un palat frumos și i-am spus: aici aș vrea să locuiesc! Iar răspunsul a fost: nu poți locui aici, pentru că acest palat l-a ridicat Toma pentru fratele tău!

Filantropia a dat roade pentru eternitate, lucru care se petrece mereu. De aceea, în anul acesta ne aducem aminte de toți marii filantropi ai Bisericii noastre. Și noi, fiecare în parte, avem imboldul lăuntric ca după posibilitățile noastre să facem filantropie creștină.

Concluzia pe care o tragem, după ce analizăm cu profunzime subiectul pastorației părinților și copiilor, precum și al filantropiei creștine, este că pastorația și catehizarea părinților și copiilor sunt absolut necesare, iar filantropia este o șansă în ce privește destinul nostru actual și etern.

†ANDREI

Arhiepiscopul Vadului, Feleacului și Clujului și Mitropolitul Clujului, Maramureșului și Sălajului

¹⁰ L'Enciclique du saint et grand Concile de l'Eglise Orthodoxe, Crète, 25 juin 2016, p. 4.

¹¹ Ibidem, p. 5.

¹² Ibidem.

¹³ Proloagele, pe luna octombrie, Craiova, 1991, p. 19.

Alfabetul slujirii

Pr. Dan-Marius Matei

ă așteptăm lucruri mari pentru Dumnezeu, să încercăm lucruri mari pentru El! Slujim Celui mai generos Stăpân, Care nu ne va congedia niciodată. Dumnezeu își face lucrarea prin noi. Evanghelia este o veste bună, dar trebuie să ajungă la destinatari la timp.

Dacă Iisus Hristos este Dumnezeu și a murit pentru noi, atunci nici o jertfă nu poate fi prea mare pentru noi ca să o facem pentru El. A face munca altora poate fi sclavie; a face munca lui Dumnezeu înseamnă eliberare. Scopul nostru în viață este de a aduce Împărăția lui Dumnezeu oamenilor și de a ajuta la schimbarea vieții lor.

Există milioane de suflete însetate. Există suficientă apă în „fântâna mântuirii” pentru a potoli în mod adecvat fiecare dintre acele suflete însetate. Dumnezeu caută vase prin care ar putea să le transmită această apă vie. Nu suntem aici doar pentru a ne construi imperiul, ci și pentru a ajuta oamenii să descopere Împărăția lui Dumnezeu.

Singura preocupare a profetului este slujirea

El nu este crispat să producă știri, el doar transmite ce i se cere. În rest, slujește oriunde e nevoie. Este o mare taină, o imensă penitență, smerenie, o imitare a modelului divin. Profetul știe, e convins: Dumnezeu se află în permanență în cel mai profund colț al sufletului. Profetul vrea să aparțină pe de-a-ntregul lui Dumnezeu. Cartea profeților este manualul nostru de tactică duhovnicească. Îl ascultăm cu o ureche, să o destupăm și pe cealaltă!

Dreptul Avraam s-a angajat să Îl cinstească doar pe Singurul Dumnezeu adevărat și să nu revină niciodată la cultul idolilor. El s-a menținut fidel norimei sfințeniei stabilite de Domnul. A avut încredere în statornicia promisiunii. Este o adevărată conștientă. Întreaga lui viață se orientează spre Dumnezeu. El își abandonează viitorul în mâinile Domnului.

Înțelegând rostul omului pe pământ, Avraam nu cum-pără terenuri. Cu o singură excepție, peștera Macpela, unde o îngroapă pe soția lui, care trece la Domnul la vârsta de 127 ani. Avraam a trăit 175 de ani și a fost îngropat lângă soția lui. El este model de credință autentică, de caritate, un campion al monoteismului. Să nu uităm să Îi cerem ajutorul lui Dumnezeu. Să nu fim coplesțiți de stres și să nu ne concentrăm pe haosul din jurul nostru. Să recunoaștem cu umilință că nu ne descurcăm singuri, că avem nevoie de El.

Să căutăm soluții, nu pretexte și speculații. Să nu uităm că adevărul *Dumnezeu este cu noi* nu se va schimba. Atitudinea de bază pe care o avem față de Dumnezeu este o deschidere completă spre mila Sa, o deschidere hrănită de nădejde, de dor și de dragoste. Nu ne prefacem că Îl iubim, ci Îl iubim de-adevăratelea. Nu ne mai lăsam înșelați de forțele răului (Efeseni 4, 14). Nu ne concentrăm pe modul nostru de a vedea lucrurile, ci pe modul lui Dumnezeu. El ne va netezi calea (Pilde 3, 6).

Să rămânem în Dumnezeu. Să menținem calea cea bună, unica, să nu mai pierdem timpul căutând alte poteci împotmolite. Cuvântul Lui să ne pătrundă în inimi. Dumnezeu ne dă putere să slujim pe semenii, doar să ne dorim să ne angajăm în Lucrare. Noi toți existăm în Biserică pentru a sluji semenilor, pentru a-L cerceta pe Hristos bolnav, gol, flămând, întemnițat sau însetat. Și să nu uităm că scopul nostru este facilitarea accesului tuturor la Evanghelie, la Vestea cea Bună a Mântuitorului. Prin viețile noastre, suntem predici vii despre Hristos cel Învățat.

³ Vasile Băncilă, *Formația religioasă a învățătorului*, în Revista „Fântâna Darurilor”, București, 1930, Nr. 4, p. 152.

⁴ Ibidem.

⁵ Octavian Goga, *Pe urmele unui trecător*, Arad, 1901, p. 32.

⁶ Jan Amos Comenius, *Didactica Magna*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1970, p. 31.

⁷ Ibidem, p. 34.

⁸ J.M. Pestalozzi, *Cum își învață Gertruda copiii*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1977, p. 132.

⁹ Ibidem, p. 133.

† BENEDICT Bistrițeanul

Episcop Vicar al

Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului

Frații și tatăl lor

Bintru începutul povestirii atenția pare să cadă pe cei doi fii „ai unui om”. Tatăl nu este limpede prezentat, identitatea lui va veni ca rezultat al unei observări constante și a unei analize serioase a ascultătorului/cititorului pe tot parcursul relatării. Însă celelalte două personaje, fiii lui, deși nu primesc nume, prin calitatea cu care sunt înscrși în povestire, au parte de o plasare mult mai exactă în interiorul scenariului, deodată cu momentele caracterizante, care se succed și care formează secvențele majore ale acțiunii.

Este vorba de „un om” care are doi fii. Ne-am referit până acum, în principiu, la relația dintre aceștia și tatăl lor, aproape exclusiv individual și independent unul de celălalt. Ar fi util, însă, și interesant să îi așezăm pe cei doi fii și față în față și de abia apoi stând în fața părintelui lor. Acest demers pare să fie destul de dificil, de vreme ce sunt relativ puține informațiile cu privire la relația dintre ei pe parcursul povestirii. Unele detalii prezintă explicit legătura dintre cei doi, dar altele pot fi considerate doar implicite și subînțelese. Pe acestea din urmă le vom analiza, lărgind înțelesul lor cu referire la timpurile noastre.

Etapă legată de casa părintească este trecută cu vederea. Nu ni se spune nimic cu referire la copilăria celor doi frați. Din comportamentul de mai târziu am putea accepta ideea că relația lor, chiar și în casa părintească, să nu fi fost perfectă sau, poate mai bine exprimat, să nu se fi consolidat suficient, în sensul de maturizare. Pe firul logic, firesc ar fi fost ca fratele cel mare să părăsească căminul familial cel dintâi. Lucrurile au stat altfel. În plus, ne-am fi așteptat ca frații să aibă între ei o discuție înainte de a lua o asemenea decizie sau, măcar la momentul plecării, fratele cel mare, ca unul care avea o experiență mai de luat în seamă, să spună ceva, orice. Însă nimic. Tăcere deplină. Povestirii pare să îi lipsească ceva esențial pentru a o putea înțelege bine. Anii de acasă, educația primită, relația din familie, viziunea asupra vieții. Toate acestea, cunoaștem din psihologia modernă, ne generează o anumită viziune asupra vieții, ne condiționează considerabil sau chiar ne afectează poziția și atitudinea noastră față de diversele situații ulterioare, față de cei din jurul nostru și față de viață și lume, în general.

Intriga povestirii debutează cu solicitarea fratelui mic făcută către părintele său de a-i da „partea ce i se cuvine”. Fără prea multe analize, această solicitare te aruncă în nedumerire, înțelegând că e ceva foarte mult, un gest nepermis de îndrăzneț și direct, un comportament nepolitic, ba chiar scandalos. Continuarea povestirii depinde acum de răspunsul tatălui. Se presupune obligatoriu, omenește vorbind, în cazul tatălui un moment de respiro, un spațiu al așezării, al minții, dar, mai ales, al inimii. Era vorba de o clipă, un gest, un cuvânt, poate intuite, sau chiar așteptate de tatăl, dar care, fără întârziere, vor schimba cursul vieții, al lui și deodată al copiilor lui. Al amândurora în parte. Putea să aleagă, frâiele erau în mâna lui. Se derula acum un moment de maximă intensitate în care el avea posibilitatea să-și manifeste vădit paternitatea. Prin autoritate reacționară, vecină cu agresiunea, care, iarăși zic omenește, s-ar fi putut justifica, în fața unei astfel de pretenții, sau printr-o atitudine liberă, relaxată, admitând și chiar acceptând din partea fiului mic o astfel de atitudine ofensatoare, dar, mai ales, sfâșietoare, pentru el, ca părinte ce era. Decizia tatălui reflectă consecvența lui în calitatea de părinte. Este vrednică și reflectă bine conștiința sa identitară familială, dar și socială. Pentru că părinția are în vedere relația în casă, dar și în afara casei. Tatăl este cel care înțelege bine situația și nu se panichează. Fiul cel mic este „beneficiarul” deciziei lui, și totuși fără să intuiască complexitatea momentului. Acest lucru se va întâmpla mai târziu. Iar fiul cel mare

pare să fie doar martor. Nu se vorbește de nici o reacție a acestuia, care să ne ofere vreo informație cu privire la relația dintre cei doi frați și apoi a acestora cu tatăl lor. Sau, poate, pur și simplu, nici nu a fost deloc implicat, tatăl asumându-și de unul singur întreaga situație cu tot ceea ce presupune ea. Le împarte averea, așa cum i s-a cerut. Nu avem nici o informație despre modul împărțirii care ar fi putut să genereze o anumită relație între frați sau măcar să o afecteze. Această acțiune s-a întâmplat potrivit „metodologiei darului”, specifică modului de ființare al tatălui. Iubirea lui răstignită se oferă mereu, dozată pe măsura necesităților, a unuia sau a altuia dintre fii. Putem accepta ideea că, la sfârșitul zilelor de pregătire, când fiul cel mic și-a anunțat plecarea, tatăl i-a dat partea de avuție în ceea ce astăzi am numi bani lichizi, l-a însoțit până în depărtare, l-a îmbrățișat și l-a asigurat de rugăciunea lui în fața aventurii provocatoare care-l aștepta, dar și că ușa casei părintești nu i se va închide niciodată.

Urmează secvența a doua a povestirii în care fratele cel mic este protagonistul întâlnirii cu lumea, cu frumusețile, cu noutățile, cu voluptățile, dar și cu durerile acesteia. Era un tânăr destul de neinițiat, aspect care se va vedea din atitudinile și din comportamentul lui. Consumă și se consumă la nesfârșit. Și asta foarte repede. Se întâlnește agresiv cu acea succesiune ce caracterizează viața – plăcerea adu-

Fiul Risipitor, pictură de Charalambos Epaminonda.

ce durere și durerea, „vindecată” cu o plăcere mai mare, generează o durere și mai mare. Acest lanț funcționează și crește în intensitate până ia formă limită. Atunci apare amintirea tatălui și a casei părintești, cu belșugu-i asociat. Nu era vorba în acest moment de vreun prinos de regret sau de vreo amintire neliniștitoare sau caldă a dragostei părintești, ci, mai degrabă, de apariția, pe firmamentul rațiunii, a speranței unei vieți mai bune: „Câți argați ai tatălui meu sunt îndestulați de pâine, iar eu aici pier de foame!” (Luca 15, 17) Este totuși, într-un fel, „o venire în sine”, generată abrupt de duritatea vieții. N-a uitat de tot că este copil al unui părinte bogat în dragoste, pe lângă cele materiale, deși acum el le vede mai vădit pe cele din urmă.

Identitatea sa de fiu nu era pierdută. Înțelegem acest lucru prin raportarea lui, la început imaginară, apoi vizibilă față de părintele lui: „Tată, am greșit!” în fața ta și a lui Dumnezeu (Luca 15, 18, 21). Nu am pretenții de nici un fel, dar am nădejde în mila ta. Să mă consideri printre argați, printre angajații casei. De abia acum

intuiește câte ceva din miezul dragostei, chiar și fără să conștientizeze – nevrednicia. În fața darului dragostei, nimeni nu se simte îndrituit să o primească. Ea se oferă mereu în dar și doar așa poate exista. Dacă se asociază cu datoria sau vrednicia, își pierde din conținut, din savoare, și se stinge. Este momentul intrării la ospățul dragostei, ca eveniment vizibil, depotrivă privat și public, icoană a nunții eshatologice pregătite de Dumnezeu-Tatăl omului. Fratele cel mic se bucura din nou de calitatea de fiu, își regăsea identitatea uitată, și intra din nou în siguranța casei părintești, sânul lui Avraam, odihna îmbrățișării și bucuria comuniunii.

A treia secvență devine sugestivă pentru relația dintre cei doi frați și apoi a lor cu tatăl. Ori șederea în casă, ori plecarea în lume ar trebui să presupună un proces constant și consistent de maturizare, pe orizontală și pe verticală. Povestirea revelează și aici cele două dimensiuni ale dragostei – față de Dumnezeu și față de aproapele – care se condiționează reciproc (1 Ioan 4, 20). Mai înainte sau deodată cu a ne simți fii, suntem chemați să ne simțim frați. Fratele cel mare, deși petrecuse bine în casa părintelui său, se vede că își pierduse simțământul frățietății față de fratele pribeag, uitase ce presupune să fii frate, sau nu știuse niciodată. Dar, deodată cu această stare, era în pericol să-și piardă și calitatea de fiu, prin neînțelegere, nerăbdare și, până la urmă, imaturitate vădită și dureroasă. Timpul poate să se scurgă și fără să aducă cu sine o adâncire întru cele ale vieții și ale înțelegerii care o însoțește. Atitudinea lui este surprinzătoare și, pe alocuri, deznădăjduitoare, gândindu-ne la șansa pe care a avut-o de a petrece în casă și la cât de puțin s-a folosit de ea. Ce va fi cu noi, cei din casă, dar care ne simțim afară?! Poziția sa devine o judecată vădită pentru noi, cei de azi.

Fratele său cu care a copilărit devine doar fiul părintelui de care acum se dezice, îl contestă, îl judecă, și chiar îl reneagă. De fapt, în acest moment dă grai simțirii lui de multă vreme, descoperindu-se în „cumințenia” lui lașă, fricoasă, devoratoare. Atâta vreme să te prefaci că trăiești, că iubești, că te bucuri, că ești mulțumit. Trebuie să fi fost un chin amar. Ne întrebăm: unde „l-a păstrat” pe fratele lui în tot această perioadă?! Fratele lui era acum doar fiul tatălui care și-a consumat viața în desfrânare. Nici de data aceasta tatăl nu judecă, ci fiul și fratele. Se răstoarnă din nou rolurile. Fiul nu poate suporta bunătatea și dragostea tatălui tocmai pentru că el nu le-a învățat din șansa pe care a primit-o de a fi fiu, dar, mai ales, frate. Erau niște etape de parcurs, care să îl conducă la maturizare. Mai întâi era nevoie să își cultive conștiința de fiu și, imediat după, dacă nu cumva concomitent, să-și trăiască șansa frățietății. Și acest lucru fie înăuntru, în casă, fie în afară, în lume. Se dovedește în acest comportament a fi „străinul dinăuntru”, cu conștiința aceleiași vrednicii care anulează darul, dragostea: „Mie nu mi-ai dat niciodată...”, deși „de atâția ani îți slujesc și niciodată nu am călcat porunca ta” (Luca 15, 29). Altfel spus, în ochii lui, tatăl a fost neglijent, neatent și neubitor. Reproșul este fățiș, limpede. Deși el nu i-a cerut niciodată „partea ce i se cuvine”, a așteptat-o spre a o posedea, permanent cu conștiința meritelor lui, a vredniciei justificate printr-o ascultare, fie ea și forțată, din interes sau din frică.

Tatăl rămâne consecvent cu el însuși, întreaga sa avuție era de fapt a lui, a fiului cel mare – „toate ale mele ale tale sunt”, ba, și mai mult, mai beneficia de ceva – de proximitatea tatălui, de unde vine tot binele și viața, în general – „Fiule, tu totdeauna ești cu mine” (Luca 15, 31). Dar ca să simtă această apropiere a filiației era nevoie, totuși, de împlinirea unei condiții – să-l accepte și pe fratele lui. Și nu doar atât, ci să se și bucure de revenirea, de salvarea și mântuirea lui. Finalul deschis este semn încurajator. Dragostea tatălui exprimă „șansa judecății” personale a fraților amândurora, dar și întoarcerea amândurora în casă, acasă. Prea mult timp au trăit ca străini, ca pribegi, înăuntru sau în afară, de ei înșiși, unul de celălalt și față de tatăl lor. Acum era/este vremea împreună-locuirii, ușa deschisă și ospățul pregătit pentru toți cei care vor să intre în hora bucuriei și a dragostei fraților, a tatălui, și a lui Dumnezeu-Tatăl.

Preotul mucenic Grigore Danciu, comemorat la Luna de Sus

Dr. Dacian But-Căpușan

In anul 2020 când se împlinesc 80 de ani de la diktatul de la Viena, Protopopiatul Cluj I a organizat, cu binecuvântarea Înaltpreasfințitului Părinte Andrei, Arhiepiscopul Vadului, Feleacului și Clujului și Mitropolitul Clujului, Maramureșului și Sălajului, manifestări comemorative pentru preoții din parohiile ce îi sunt arondate, martirizați ca urmare a acestui moment de tristă amintire **din istoria românilor.**

În 24 septembrie 2020 a fost omagiat la Mureșeni de Câmpie preotul Andrei Bojor, ucis împreună cu familia sa în 1940, iar marți 13 octombrie 2020 preotul Grigore Danciu din Luna de Sus.

Manifestarea a debutat cu Sfânta Liturghie, săvârșită de Preasfințitul Părinte Benedict Bistrițeanul, Episcopul vicar al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului, înconjurat de un sobor de clerici din care au făcut parte: protopopul de Cluj I, părintele Dan Hognoși, preotul paroh Paul-Voinel Bodea, secretarul de cabinet al ierarhului, diaconul Sergiu-Iustin Pop și preoții invitați: Doru Moldovan (Stolna) și Ioan Burcă (Lita), în biserica de cu hramul „Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil” din Luna de Sus, în care părintele Grigore a slujit și în fața căreia se află mormântul său.

Într-o scurtă meditație, Preasfințitul Părinte Benedict, pornind de la pericopa evanghelică ce s-a citat în cadrul Sfintei Liturghii a subliniat că *e nevoie de pacea Domnului Hristos în lume și în viața noastră. Domnul vrea să ne curățească (ca pe leprosul din Evanghelia), să ne dea sănătate, să ne mențină, dar noi trebuie să avem încredere, să spunem: Te vrem în viața noastră! Vindecarea vine din ascultarea lui Hristos,*

părintele Grigore, cei din familia sa trecuți la Domnul, eroii satului căzuți în cel de-al doilea război mondial și toți cei care într-un fel sau altul au avut de suferit în urma odiosului diktat.

Dr. Dacian But-Căpușan, cercetător la Facultatea de Teologie Ortodoxă din Cluj-Napoca, fiu al satului, a expus apoi, pe larg, martiriul părintelui Grigore Danciu, împușcat în ziua de 13 octombrie 1944 de armata hortystă, pentru că și-a îndemnat credincioșii să-și păstreze ființa națională credința strămoșească. Acesta a arătat că *în perioada 1940-1944 un obiectiv principal al stăpânilor străini a fost suprimarea Bisericii românești, a Bisericii ortodoxe, în special. O cumplită teroare s-a abătut asupra instituțiilor religioase românești, a slujitorilor altarului și a credincioșilor. Și nu întâmplător, întrucât Biserica a constituit în Transilvania, de-a lungul veacurilor, o puternică forță de menținere a ființei naționale, a unității spirituale și de cultivare a limbii române.*

Grigore Danciu a împlinit cele mai nobile misiuni: cea de dascăl și apoi pe cea de preot, a păstorit în cele mai grele condiții, în timpul celei de-a doua conflagrații mondiale care a marcat secolul al XX-lea.

El nu a fost un extremist, un naționalist, n-a activat pe tărâm politic, n-a acționat în mod subversiv sau provocator, doar și-a iubit neamul din care a făcut parte, până la sacrificiul suprem, a fost un devotat slujitor al Bisericii, mult apreciat de păstoriții săi și în egală măsură de ierarhul locului și de cei care activau în administrația bisericească.

Fără a avea vreo vină, asemenea Mai-marelui păstorilor (Fapte 13,28), părintele Grigore, păstorul sufletesc al credincioșilor ortodocși din Luna de Sus, a căzut victimă, din nefericire, ca foarte mulți alții, unui regim dictatorial, intolerant, diversivul războiului.

Trăim cu nădejdea că astfel de orori nu se vor mai repeta într-o Europă dezvoltată, civilizată, stabilă, spațiu al unității în diversitate, al democrației, al reconcilierii, al respectării drepturilor omului. Manifestăm o atitudine creștinească, ecumenică de deschidere față de toate popoarele și confesiunile creștine, fără să le condamnăm pe unele pentru nedreptățile trecutului, ale unor politici totalitare sau ale unor lideri -personalități nefaste ale istoriei.

La slujbă au luat parte oficialități locale și credincioși din sat, prezenți într-un număr frumos, desi a fost o zi de lucru.

Grigore Danciu a fost originar din Borșa, jud. Maramureș, s-a născut în anul 1915, a fost absolvent al școlii Normale „Regele Ferdinand” din Sighetu Marmăției, apoi al Academiei Teologice Ortodoxe din Cluj. A fost învățător la școala din Borșa, exclus din învățământ în 1940, hirotonit preot de Episcopul Nicolae Colan în decembrie 1940 pe seama parohiei Săcel, jud. Maramureș, numit la Luna de Sus în mai 1941 (după ce a fost ținut trei luni în închisoare la Budapesta de autoritățile hortyste). A fost căsătorit și a avut trei copii.

Localitatea Luna de Sus din comuna Florești se află la o distanță de 13 km față de municipiul Cluj-Napoca și este atestată documentar din anul 1298. Circa 60% din populația satului este de etnie maghiară și de confesiune reformată, dar aici există o străveche comunitate ortodoxă.

căci cuvintele Lui sunt viață. Și Hristos, trimițându-l pe cel vindecat să se arate preoților, a respectat regulile (care trebuie să fie aplicate firesc, sănătos, uniform).

Hristos și Biserica au fost întotdeauna cu poporul acesta, de la început. Hristos și Biserica sunt pentru lumea aceasta, dar și pentru viața viitoare, în timp ce alte programe și ideologii au în vedere doar lumea aceasta.

Timpurile pe care le trăim sunt o chemare la întoarcere, la pocăință pentru păcatele noastre și ale întregului popor. Dumnezeu ne cheamă să nu fim doar creștini de fațadă. Creștinii nu se tem nici de viață, nici de moarte, cum nu s-a temut părintele Grigore Danciu care rămâne un model, viața lui a însemnat punerea în practică a Evangheliei lui Hristos. El nu și-a negociat credința și țara, pentru că există trei valori care nu se negociază: mama, credința și patria.

La final a fost săvârșită Slujba Parastasului pentru

Activități ale Facultății de Teologie Ortodoxă din Cluj (octombrie 2020)

La începutul lunii octombrie 2020 Biblioteca Facultății de Teologie Ortodoxă din Cluj-Napoca a preluat o donație de circa 1750 de cărți și reviste de la pr. dr. Vasile Molnar (Strasbourg), provenite din biblioteca personală a sfinției sale sau obținute de la Liceele și Colegiile unde a funcționat ca profesor de cultură religioasă, de la unele personalități cum ar fi: Prof. univ. Paul Miron (Fribourg), Prof. univ. Karl Hayo Siemssen (Heidelberg), Renee Vidali Oger și Umberto Vidali (Luxemburg) sau Prof. univ. Asterios Argiriou (Strasbourg) și de la luptătorii anticomuniști refugiați la Paris Ion Remus Radina și Cicerone Ioanițoiu.

Publicațiile sunt în limbile: română, franceză, germană, engleză, greacă și rusă. Sunt ediții ale Sfintei Scripturi în diferite limbi, manuale, dicționare, tratate de Teologie, semnate de autori importanți din cele trei mari confesiuni creștine. Dintre periodice remarcăm: Service Orthodoxe de Presse (SOP) și prestigioasa revistă Contacts.

Marți, 13 octombrie 2020, **Preasfințitului Părinte Episcop-vicar lect. univ. dr. Benedict Bistrițeanul a săvârșit** Sfânta Liturghie și slujba parastasului în biserica parohiei Luna de Sus, jud. Cluj, **cu prilejul omagierii preotului martir Grigore Danciu, ucis de trupele hortyste în 13 octombrie 1944.** În cadrul evenimentului a rostit o alocuțiune dr. Dacian But-Căpușan, cercetător la Facultatea de Teologie Ortodoxă din Cluj-Napoca, fiu al satului.

In luna octombrie 2020, cu binecuvântarea și în prezența Înaltpreasfințitului Părinte Andrei, Arhiepiscopul Vadului, Feleacului și Clujului și Mitropolitul Clujului, Maramureșului și Sălajului și a Preasfințitului Părinte Episcop-vicar lect. univ. dr. Benedict Bistrițeanul, au avut loc conferințele preoțești de toamnă în protopopiatele eparhiei. Pr. conf. univ. dr. habil. Gabriel-Viorel Gărdan a susținut o prelegere intitulată: *Dimensiunea filantropică a pastorației părinților și copiilor*: - 19 octombrie 2020, Protopopiatul Gherla (Mănăstirea Nicula); - 20 octombrie 2020, Protopopiatul Beclean (Mănăstirea Dobric); - 22 octombrie 2020, Protopopiatul Turda (Mănăstirea Mihai Vodă); - 30 octombrie 2020, Protopopiatul Năsăud (Mănăstirea Cormaia).

Vineri, 23 octombrie 2020, în cadrul **conferinței preoțești de toamnă a clericilor din** Protopopiatul Huedin, desfășurată la Mănăstirea Piatra Craiului, dl. dr. Mircea-Gheorghe Abrudan, cercetător științific la Institutul de Istorie „George Barițiu” al Academiei Române – Filiala Cluj și doctorand al Facultății de Teologie Ortodoxă din Cluj-Napoca, a susținut o prelegere intitulată: *Mari filantropi români*. Înaltpreasfințitul Părinte Andrei, Arhiepiscopul Vadului, Feleacului și Clujului și Mitropolitul Clujului, Maramureșului și Sălajului, i-a acordat *Crucea Transilvană* pentru mireni, cea mai înaltă distincție a Mitropoliei Clujului, în semn de recunoștință și apreciere pentru bogata activitatea de înaltă ținută academică și pentru promovarea valorilor tradiționale creștine.

Asociația Internațională pentru Studii Misionare (International Association for Mission Studies, IAMS) va organiza la Cluj-Napoca, în anul 2023, în colaborare cu Facultatea de Teologie Ortodoxă și Centrul de Studii Ecumenice și Interreligioase din Universitatea „Babeș-Bolyai”, conferința internațională: *Missions towards Human Dignity: Challenges from the Black Sea Region*.

Pregătirea științifică a viitoarei conferințe se realizează printr-o serie de mini-conferințe locale, la care participă teologi și misiologi din mai multe țări. Prima întâlnire de acest fel a fost găzduită de Facultatea de Teologie Ortodoxă din Cluj-Napoca în după amiaza zilei de **26 octombrie 2020**, pe platforma zoom.

Au susținut prelegeri: Pr. conf. univ. dr. Cristian-Sebastian Sonea (director adjunct al Centrului de Studii Ecumenice și Interreligioase al UBB): *The Mission of the Romanian Orthodox Church Towards Human Dignity*; Lect. univ. dr. Dumitru Cornel Vilcu (Facultatea de Litere UBB): *Questions from the City of Men: the Theological Concept of Dignity and Pluralistic Society*.

Moderator a fost Prof. univ. dr. Dorottya Nagy (Universitatea de Teologie Protestantă din Amsterdam), președinte al Central and Eastern European Association for Mission Studies (CEEAMS).

Dr. Dacian But-Căpușan

Intrarea noastră în Biserică

Dr. Eugen Adrian Truță

In 21 noiembrie sărbătorim împreună *Intrarea Maicii Domnului în Biserică*, motiv suficient de serios pentru a ne chestiona asupra propriei noastre aduceri în biserică. Dacă aducerea Maicii Domnului în templu la vârsta de trei ani însemna consacrarea acesteia ca slujitoare devotată a Dumnezeului Celui Viu, noi putem aprecia în viața noastră efortul pedagogic și creștinesc pe care părinții noștri l-au făcut pentru consolidarea a ceea ce numim „bun-simț” sau „cei șapte ani de acasă”.

Recunoștința continuă păstrată în inimile noastre, zâmbetul filial în fața ostenețelor lor, este puțin din ce putem exprima în mulțumirea noastră suflătoare datorată sau din legătura nevăzutele fire care ne unesc sub acoperișul unui același *acasă*.

Observăm însă că în evoluția ei culturală, societatea a acumulat, prin supralicitarea unor cazuri excepționale și triste, sensibilități ce complică relația părinte-copil. Acestor situații le datorăm azi un spirit complicat al paternității întrucât tatăl și/sau mama, deși dorește să ofere copilului lor *doar* ce e mai bun pe Terra, sfârșește totuși prin a-și pune întrebări legate de libertatea de alegere a viitorului cetățean. E consimțită astfel o tragi-comedie legată de proceduri medicale („să-l vaccinăm sau nu?” etc.), meniuri puritane („zahăr dublu rafinat sau zahăr de trestie sau *free sugar*” etc.) și educație aleasă (homeschooling, școală de stat sau privată) și, în final, ținta noastră, educație religioasă sau istorie a religiilor. Și cu cât suntem martori la mai multe pledoarii despre *esențialitatea* și *exclusivitatea* unor alegeri în detrimentul altora, cu atât nu reușim să ne apropiem de concluzii. Toate alegerile părinților *agitați de certitudini* tind să complice viața celui crescut în sânul familiei.

Nu, acesta nu e un eseu despre urgența instituționalizării educației încă de la vârste fragede, în care nu cred, și nici despre educația extra-instituțională sau libertatea părinților în alegerile pentru cei mici. Acesta e un text despre *recunoștință*.

Atunci când Ioachim și Ana au adus-o la templu pe Maica Domnului, cu siguranță nu au fost sfâșiați de întrebări interminabile despre viitoarea biografie a fiicei lor. Bineînțeles că această raportare avea ceva din cultura vremii, dar mai presus de toate, în mod universal și uman, ei au ales să ofere Mariei lucrul cel mai valoros din viața lor. Rămânea în seama acesteia, ca în anii următori, să aprecieze justețea și opțiunile ei de viață (câte puteau fi).

Lucrurile se întâmplă azi în sens invers. Nu mai credem în recunoștința viitoare a propriilor copii și îi bombardăm de mici cu *șanse egale de viață* pentru ca mai târziu, atunci când ei singuri vor alege, să nu ne poată reproșa nimic. Și această logică, această scădere a credinței în dragostea propriilor copii, în posibilitatea (ne)recunoștinței sau reproșului lor, aceasta ne agită încă de acum.

Astfel încât, atunci când le vorbim despre Dumnezeu, le prezentăm o oarecare posibilitate ca Cineva să existe și dacă totuși există, există „după ce împlinești 18 ani”. Refuzăm să oferim simplu, cald, sincer și părintește darul cel mai de preț al vieții noastre pentru că s-ar părea că, până la vârsta majoratului, Dumnezeu nu există; ulterior depășirii convenției sociale a maturității, Dumnezeu e liber să aleagă orice fel de intervenție în viața noastră pentru a ne convinge că există.

Frica de (ne)recunoștință ne-a transformat în ființe instabile și care nu dăruiesc, deși ar trebui să dăruim cu mult mai multă convingere ceea ce nu avem în mod îndestulător, după sugestia inspirată a monahului de la Rohia.

Să ne întoarcem la intrarea în biserică. Mitropolitul Antonie de Suroj descria credința într-o parabolă modernă în care se imagina noaptea pe o plută în largul oceanului, purtat de valuri într-o liniște tainică și fascinat de bolta cerească. Nu e totul, pentru că odată ajuns la mal și pășind agale pe nisipul plajei, omul va trăi certitudinea valurilor care îl leagănă, va avea încredințarea că ceva nevăzut locuiește adânc în el, va crede și va păstra toată viața această comoară.

În egală măsură și noi, fiii oamenilor și fiii lui Dumnezeu, ducem cu recunoștință în cămăruța sufletului nostru taina unei certitudini primite de la Dumnezeu și încredințată prin dragostea părinților. Nu, nu e inducție psihologică, să nu uităm că eram singuri pe ocean.

Acum ne putem întoarce la sărbătoarea noastră de la începutul Postului Crăciunului și să ne gândim la recunoștința Maicii Domnului și, de asemenea, a noastră: mulțumesc tată, mulțumesc mamă, mulțumesc Doamne Iisuse Hristoase că mi-ați dat *doar* ce era mai important în viață și anume certitudinea recunoștinței. Acum am intrat în Biserică.

Aducerea la Templu a Preasfintei Fecioare Maria, pictură de Anghelos, sec. XV, 126,5 x 90,5 cm.

Maria Dorina Pașca, Teofil Tia, *Repere ale comunicării Psiho-Pastorale*, col. „Pastoralia”, vol. 9, Editura Renașterea, Cluj-Napoca, 2020.

Cercetători avizați în domeniul psihologiei, respectiv în cel al psihologiei pastorale, părintele arhim. prof. univ. dr. Teofil Tia și doamna Maria Dorina Pașca, nu sunt la prima colaborare editorială. De această dată, însă, cei doi autori își propun ghidarea cititorului în amplul câmp al comunicării psiho-pastorale și familiarizarea lui cu principalele repere ale acestuia.

Intitulată în mod sugestiv, *Repere ale comunicării Psiho-Pastorale*, cea mai recentă lucrare a dâșilor vine să abordeze aspecte ce nu sunt foarte cunoscute spațiului teologic, precum relația emițător-receptor în actul comunicării (p. 17-24), ascultarea activă și rolul ei în comunicarea din spațiul pastoral-eclisial (p. 25-40), comunicarea interpersonală (p. 84-100), carențele

din comunicare (p. 101-105), sau comunicarea asertivă (p. 106-110). În același timp, nu uită să evidențieze principiile comunicării active (p. 41-45), să vorbească despre rolul acesteia (p. 41-44), ascultare (p. 63-76), actorii comunicării și mecanismele proiective (p. 77-83), sau alte aspecte similare. Lucrarea se recomandă astfel ca un demers interdisciplinar nu doar datorită formației celor doi autori, ci și prin intermediul conținutului și a modului în care este structurată.

Încă dintru început, în prefața intitulată: „Cuvânt, lumină și... comunicare” (p. 7), părintele profesor și doamna psiholog țin să evidențieze faptul că:

„A putea înțelege complexitatea vieții, reprezintă chintesența lui... *a fi, a trăi, a voi, a cunoaște și a te cunoaște*, astfel încât similitudinea dintre actorii comunicării să fie elementul sine qua non al relației interpersonală dintre aceștia.

Ce sunt acestea? Frumusețea cuvântului și comuniunea sa cu adevărul în lumina vieții.

Ce reprezintă comunicarea psiho-pastorală în această ambiguă lume ce-o trăim acum? Calea spre *adevăr, cunoaștere, înțelegere, înțelepciune, ajutor și acceptare* a aproapelui” (p. 7).

În cadrul celor cinci capitole, ce îmbină informația teoretică cu exemplele practice, autorii vin să vorbească despre acea complexitate menționată în debutul textului și să arate ce reprezintă adevărata comunicare psiho-pastorală și care sunt elementele ei definitorii. Așa se face că cea de-a doua subunitate tematică este dedicată specificului ei (p. 11-146), cea de-a treia, nevoii de corelație ce trebuie să existe între comunicarea psiho-pastorală și particularitățile fiecărei vârste (p. 147-168), cea de-a patra comunicării psiho-pastorale în situații specifice (p. 169-186), iar ultima, relației dintre sursele neconvenționale și comunicarea psiho-pastorală (p. 187-194). Onești din punct de vedere științific și totodată realiști în afirmațiile pe care le fac, cei doi autori țin să arate că, atunci când sunt direcționate în mod corespunzător, chiar și anumite comportamente care, în multe dintre cazuri, generează efecte negative, pot fi factori de progres și stabilitate emoțională:

„Normalitatea ideală este un concept abstract, niciodată întâlnit în experiența clinică. Totuși, din punct de vedere psihologic, corespunde mulțumirii interioare reciproce, satisfacției atât la nivel individual, cât și de cuplu. O anumită agresivitate în actul intimității este prezentă, dar este considerată normală cea moderată sub aspect conflictual, cea controlabilă de către subiecți. În aceste condiții, în loc să fie cauză de tensiune, de anxietate și durere, devine izvor de îmbogățire și relaxare”. (p. 55).

Valorificarea unei vaste literaturi străine de actualitate, se constituie într-unul dintre atuurile lucrării. Trebuie, însă, menționat faptul că ele nu sunt pur și simplu preluate, ci analizate critic și plasate în contextul local, fiind utile în realizarea unor evaluări cu caracter diagnostic. Astfel de exemplu, după ce prezintă liniile generale ale unei anume problematice și descriu un caz, pornesc, pe baza celor prezentate ca principii generale, în analiza unei situații concrete, arătând că:

„Avocatul nostru a crescut într-o familie distorsionată, în care echilibrul au fost precare și patologice. După naștere, s-a creat repede o alianță intensă, între mamă și fiu, contra tatălui. El s-a descoperit într-o situație anormală... Tatăl absent, mama seductivă, fiul atot-puternic, acesta este un triunghi familial generator de patologie. Veronel este concentrat cu aroganță asupra propriului eu. Chiar dacă pare un învingător, în realitate este un nesigur anxios care și-a reprimat permanent sentimentele, crezând că așa viața lui va merge bine. Succesul și banii l-au protejat de umilințele și dificultățile din copilărie. A fost un copil ce nu a fost acceptat și înțeles de părinți. Doar acum învață să se deschidă, depășind blocajele afective”. (p. 114-115).

Cei doi autori oferă problemelor enunțate soluții. Nu orice fel de modalități de depășire a crizelor sunt aduse în atenție, ci cele care sunt rodul cooperării dintre spațiul religios și cel psihologic. Prin aplicarea lor nu se reușește doar identificarea unei probleme și găsirea unei modalități provizorii de depășire a crizelor generate de aceasta, ci anihilarea, cu caracter permanent, a efectelor ei.

Datorită caracterului interdisciplinar, a frumuseții scriiturii și a fezabilității soluțiilor oferite, lucrarea doamnei Maria Dorina Pașca și a părintelui Teofil Tia se constituie așadar, după cum am încercat să arătăm și noi, într-un text util și accesibil deopotrivă psihologilor și preoților, dar și curioșilor ce vor să pătrundă în fascinanta lume a psihologiei și să descopere soluții la problemele care îi frământă.

Ierom. Maxim (Morariu)

Dr. Iosif Gall (1839-1912), un mecenat clujean (II)

Dr. Mircea-Gheorghe Abrudan

(continuare din numărul anterior)

Le tărâm școlar și bisericesc s-a distins ca deputat mirean în Sinoadele Arhidiecezei Ardealului, Episcopiei Aradului și în Congresele Naționale Bisericești, participând la lucrările primului CNB din 1868 care a adoptat Statutul Organic șagunian. A fost membru și președinte al enoriei ortodoxe românești din Budapesta, implicându-se în disputa cu grecii, iar după pierderea procesului și evacuarea românilor din biserica greco-valahă, în constituirea de drept a noii parohii românești (1900) și construirea unei biserici românești, proiect la care a contribuit cu suma de 20.000 coroane (4000 antum și 16.000 prin testament, echivalând astăzi cu aproximativ 118.000 euro). Explicația eforturilor sale pe acest tărâm eclesial o aflăm în discursul susținut la 11 martie 1900 în calitate de președinte al adunării parohiale budapestane: „ne-am adunat azi, ca să punem temeliiile unui adăpost, unde să pășească cu mărime dulce noastră limbă și de unde numai odată cu viața se va putea depărta. Ne-am întrunit azi ca să clădim o sfântă biserică pentru familiile și băieții noștri, care stau aicea ca o turmă risipită. Știe toată lumea că românului cele mai scumpe odoare sunt: biserica și limba, pentru înflorirea lor toți ne unim pururea”. Cuvintele constituie o mărturie exemplară de atașament față de biserica ortodoxă și de neamul românesc, pe care le-a sprijinit cu sume considerabile pentru a rezista în fața politicii de maghiarizare, promovată de guvernele de la Budapesta. Pilduitoare în acest sens este contribuția sa în valoare de 10.000 coroane (echivalent azi a 62.625 euro) la Fondul cultural al Episcopiei Aradului, care avea menirea sprijinirii și salvării școlilor confesionale ortodoxe române de pe raza eparhiei arădene, aflate în pericol de a fi desființate din cauza imposibilității îndeplinirii condițiilor de învățământ impuse de legea Apponyi din 1907.

după familia Mocioni, care donase 60.000 coroane, și înaintea tuturor celorlalți membri clerici și mireni ai Sinoadelor diecezane și ai Congresului Național Bisericesc¹.

Încărunțit și slăbit de ani, Iosif Gall a adormit în Domnul în 18/31 octombrie 1912. „Trista solie”, cum titra Telegraful Român, „nu ne-a surprins, pentru că îl știam bolnav și totuși ea ne-a atins foarte dureros, în urma faptului că, în decedatul pierde neamul și biserica noastră pe unul dintre cei mai luminați și mai de valoare fii ai ei”. În semn de doliu, la Mitropolie și la muzeul Astei din Sibiu au fost arborate drapelul negru. Prohodul defunctului a fost săvârșit la Budapesta de episcopul Aradului Ioan Ignatie Papp împreună cu un sobor de patru preoți și un diacon. În conformitate cu ultima sa dorință, sicriul lui Iosif Gall a fost transportat și înhumat la Cluj, în cimitirul central, în 21 octombrie/3 noiembrie 1912, în cadrul unei ceremonii oficiate de arhimandritul Augustin Hamsea, protosinghelul Eusebiu R. Roșca, protopopul Tului Roșescu al Clujului, și de preoții Gheorghe Condor și Tiberiu Ciontea.

Conform testamentului² s-a înființat „Fundațiunea Ecaterina și Dr. Iosif Gall” cu o avere estimată la 600.000 coroane (aprox. 3,5 milioane de euro), împărțită în părți egale între cele două Mitropolii Ortodoxe din Ungaria dualistă, cea sârbă de la Carloviț și cea română de la Sibiu. Prin testament Iosif Gall a prevăzut cu limpezime atât categoriile beneficiarilor, cât și sumele de bani pe care aceștia le vor primi. Inspirându-se din statutele fundației Gojdu, beneficiarii burselor Gall-Agora puteau fi numai sârbii și românii de confesiune ortodoxă, urmând a fi susținuți: 1) dascălii cu venituri reduse de la școlile confesionale, cu sume cuprinse între 50 și 100 florini pe an; 2) elevii de gimnazii și școli reale, cu sume între 60 și 400 florini anul, întâietate urmând să aibă elevii care proveneau din familii de preoți și învățători; 3) familiile bune sărăcite și vădulele sărace. Prin același testament, Iosif Gall dăruia mai multor biserici și parohii ortodoxe diferite ajutoare bănești, în scopul pomenirii lui și a membrilor familiei sale, precum și a îngrijirii mormintelor lor. De pildă, parohiei ortodoxe Sfânta Treime din Cluj i-a „testat 1000 florini” pentru oficierea unei slujbe anuale de pomenire a întregii sale

Monumentul funerar al familiei Gall din Cimitirul Central din Cluj-Napoca.
Fotografie de Ovidiu Iudean.

familii cu prilejul sărbătorii Sfântului Grigorie Luminaătorul Armeniei (30 septembrie). Suma nu era virată direct parohiei, ci urma să fie păstrată de reprezentanța fundației, care va deconta anual, cu prilejul săvârșirii parastasului, preotului 10 florini, cantorului 5 florini și miluirii săracilor alți 5 florini, alte sume putând fi utilizate pentru „conservarea criptei și a crucii”, apoi pentru „trebuințele bisericii”. Marele mecenat nu a uitat nici de așezămintele academice, culturale și de binefacere, afierosind câte 500 de florini Academiei Maghiare de Științe, Asociațiunii ASTRA, Asociației culturale sârbe „Matica srpsca”, Academiei Grecești de Științe din Atena și „Reuniunii de femei” din Sibiu, alți 100 de florini revenind societății „Crucea roșie” și Institutului de surdomuți din Timișoara.

Trecerea timpului a așternut valul uitării peste chipul filantropului român ortodox Iosif Gall, mâna sa darnică și inima sa bună trebuind a fi pomenite anul acesta cu pietate și grațitudine, Biserica noastră fiind datoare să-i binecuvinteze memoria din generație în generație. În veci pomenirea lui!

Dragostea sa pentru Biserica strămoșilor săi s-a manifestat concret și în contextul zidirii Catedralei mitropolitane din Sibiu (1902-1904), la edificarea căreia a contribuit cu suma de 6.000 coroane (echivalent azi a aprox. 42.000 euro), înscriindu-se în lista donatorilor imediat

¹ Mircea Păcurariu, *Catedrala Mitropolitană din Sibiu 1906-2006*, Ed. Andreiana, Sibiu, 2006, pp. 45-49.

² A fost publicat în *Protocolul Congresului național-bisericesc ordinar al Mitropoliei românilor greco-orientali din Ungaria și Transilvania, întrunit la Sibiu, la 17/30 iulie 1916*, Tiparul Tipografiei Arhidiecezane, Sibiu, 1917, p. 201-228, și reluat în Teodor V. Păcățian, *Un mecenat român: Dr. Iosif Gall*, pp. 75-92.

O ctitorie „de suflet” a preotului martir Augustin Pop: „Reuniunea femeilor ortodoxe-române «Sfânta Maria»” din Mijlocenii Bârgăului, 1929 (II)

Maria Holbură

(continuare din numărul anterior)

Pe-a lungul anilor, Corul din Mijloceni condus de Preotul Augustin Pop a participat la sfințiri de biserici (Cușma, Bistrița, Bistrița-Bârgăului, Sângeorz-Băi, Viile Tecii, Livezile), la sfințirea pietrei de temelie a Catedralei din Năsăud, la Conferințele preoțești din parohiile de pe Valea Bârgăului, la sfințirea Troiței martirilor din Prundul-Bârgăului și a monumentului din Rebrîșoara. Activitatea Corului a fost îndelungată și vrednică de toată lauda. Pe lângă cele menționate mai sus, în fiecare duminică și sărbătoare, în biserica satului, se auzeau cântările Sfintei Liturghii de Gheorghe Dima. Coriștii erau instruiți să dea răspunsurile fără dirijor; erau atenți la preot care, din altar, le mai dădea tonul uneori.

Corul participa la Sărbătorile naționale (24 Ianuarie, 10 Mai, Ziua Eroilor, 1 Decembrie) cu spectacole complete de cântece patriotice și populare, poezii, chiar piese de teatru la școală, la Căminul cultural, cu premilitarii în Mijloceni și-n satele vecine unde erau invitați. Colindatul, la Sărbătoarea Nașterii Domnului, era un bun prilej de a-și face cunoscută activitatea pe Valea Bârgăului.

S-au păstrat câteva din aceste programe, cu datele când au avut loc (23 decembrie 1934, 14 septembrie, 15 și 22 decembrie 1935, 27 ianuarie 1937) și un carnet din 1938, de la colindat, în care e pomenită componența corului și încasările obținute, în valoare de 3.600 de lei. Sunt menționate și numele celor care au donat bani, din Mijloceni și Joseni. Sopran: Paraschiua Mănarca; Teodora Someșan; Ioana Budăcean; Ioana Vlase; Elena Vrâncean; Antonia Holbură; Măriuca Gănu. Alt: Palagica Sârcea, Cornelia Bondriș, Ioana Trișcă, Floarea Someșan, Ileana Axente. Tenor: Pavel Vrâncean, Liviu Vrâncean, Macavei Vrâncean, Gavril Zaharie. Bas: Toader Mănarca, Alexandru Gănu, Vasile Cordovan, Ioan Holbură

E interesant *Programul La Sfânta Cruce* din 14 septembrie, 1935: 1) Sfântul Maslu de obște; 2) Crucii tale – cor; 3) Sfintei Cruci – poezie Maria Trifan; 4) O, ce valuri – cor; 5) Unde merg creștinii – poezie Gavril Zaharie; 6) Rugăciunea – cor; 7) Meditație; 8) Fiul cel pierdut – cor; 9) Mama lui Iisus – poezie Maria Cot; 10) Bine ești cuvântat – cor; 11) Spre Golgota – poezie Toma Cojoc; 12) Înălțarea Sfintei Cruci – poezie Nazarica Cojoc; 13) Mântuiește, Doamne – cor; 14) Meditație.

În același an, 1935, la 15 decembrie Pr. Augustin Pop consemnează, pe lângă repertoriul și latura filantropică a concertelor: 1) Slavă întru cei de sus – colindă; 2) Acum ceasul – colindă; 3) Noaptea de Crăciun – poezie; 4) O, ce veste – colindă; 5) Trei Crai – colindă; 6) Îngerii și păsărica – poezie; 7) Cât de mărit – cor; 8) Trei păstori – colindă; 9) Păstori – poezie; 10) Colo'n sus – colindă; 11) Astăzi prorociile – colindă. „Acest program l-am predat în Prundul Bârgăului la invitarea D-lui Prim-pretor Dumitru Dan. Venitul curat Reuniunea femeilor l-a donat pentru înfometaji din Basarabia (1.700 lei)”.

O înclinare a muncii și dăruirii coriștilor și a dirijorului urma să aibă loc, în 1939, când au fost invitați la București să cânte, în direct, la radio. N-a fost să fie. Războiul și ocupația de către horthyști a Nordului Ardealului a împiedicat această realizare. Am găsit o notiță a preotului în care era consemnat repertoriul, minutajul pieselor corale și membrii corului din acel moment cu care ar fi plecat în Capitală. *Program pentru Radio*: 1) Sfant, de G. Dima - 3 minute; 2) Pe Tine Te laudăm, de A. Bena - 3 minute; 3) Spune-mi, mie, Doamne, de T. Popovici - 4 min.; 4) Cât de mărit, de Bortniasky - 4 min.; Pauză; 5) Răsnetul Ardealului, de I. Vidu - 5 min.; 6) La oglindă, de T. Popovici - 3 min.; 7) Româmul, de C. Porumbescu - 3 min.; 8) La Turda, de T. Popovici - 3 min.; Pui de lei, de I.C. Brătianu - 3 min.; Graiul neamului, de T. Cerna - 4 min. Total: 35 minute. Mai erau pregătite încă șase piese, pentru orice eventualitate: *Imnul Regal, Marșul lui Iancu, Deșteaptă-te Române, Imn de mărire, Rugăciune, Ochiul inimii mele*.

Corul avea mai mulți membri pentru că la unele piese era nevoie de voci divizate. *Sopran I*: Paraschiua Mănarca; Teodora Someșan, Nazarica Cojoc, Antonia Sârcea, Maria Gănu Maria Lazăr. *Sopran II*: Ioana Budăcean, Maria Cordovan, Ioana Vlase, Iftimia Alexă. *Alt*: Palagica Sârcea, Ludovica Stanca, Florica Platon, Floarea Nap, Florica Ciotmonda, Cornelia Bondriș, Florica Colniță. *Tenor I*: Vasile Platon, Gavril Zaharie, Nicolae Vrâncean; *Tenor II*: Pavel Vrâncean, Macavei Vrâncean, Petru Someșan; *Bas I*: Toma Cojoc, Dumitru Monda, Vasile Cordovan. *Bas II*: Toader Mănarca, Alexandru Gănu, Ioan Nap. *Bas I*: Toma Cojoc, Dumitru Monda, Vasile Cordovan; *Bas II*: Toader Mănarca, Alexandru Gănu, Ioan Nap.

În rapoartele trimise Protopopiatului ortodox-român Bistrița găsim o rubrică cvasi-permanentă în anii de după înființarea Reuniunii Femeilor Sfânta Maria din Mijlocenii Bârgăului care se referă la ajutorarea săracilor și înfrumusețarea bisericii, care a fost renovată în 1930. În anul 1932 au fost oferite haine și alimente la 49 de săraci, în 1933 la 10 și în 1934 la 11 persoane. Bănuim că și în anii următori au fost oferite ajutoare, deși nu au mai

fost menționate, pentru că rubricii de săraci i s-au adăugat văduvele și orfanii. În anul 1944 au fost menționați 87 de orfani, 66 de văduve și 5 săraci. Bani adunați din colecte, donații, concerte, au fost adunați și depuși la Banca Centrală de Industrie și Comerț Cluj, filiala Bistrița, până la stabilizarea monetară.

Activitatea Reuniunii femeilor și a Corului a fost menționată de unele ziare ale vremii. O poză a Corului a apărut în revista *Viața ilustrată* de la Cluj, organ al Episcopiei ortodoxe-române, anul IX 1942, nr. 10 Decembrie, p. 42.

Arestarea și condamnarea

În anii ocupației horthyste, Pr. A. Pop și-a continuat misiunea, cu toate șicanele și impedimentele. Administrând parohia vecină, Josenii Bârgăului, a înființat și acolo un cor mixt cu 26 de persoane, în special tineri.

Cu corul din Mijloceni, pe lângă răspunsurile la Sfânta Liturghie, a mers la colindat și-n satele vecine, ajungând la notarul Zombor Kalman din Susenii Bârgăului. Acesta era cel care, în 1944, a insistat ca Preotul să fie arestat și trimis la moarte!!!

Corul mixt al reuniunii femeilor, 1942.

Abia scăpat din ghearele morții, „prin minune dumnezeiască” a organizat o comemorare impresionantă a celor împușcați, pe nedrept, la Prundul Bârgăului. În 10 octombrie 1945, s-a sfințit Troița pe locul unde a avut loc masacrul cu un an în urmă. Sumele necesare ridicării monumentului au fost completate și cu donațiile Corului din Mijloceni care, în acest scop, a susținut concertele prin toate satele din împrejurimi.

Regimul comunist n-a mai permis existența organizațiilor religioase așa că Reuniunea femeilor a dispărut. Corul a supraviețuit încă o perioadă. Copil fiind îmi amintesc cu mult drag dăruirea și devotamentul coriștilor în biserică, uneori la Căminul Cultural (înființat tot de Pr. Augustin Pop), unde aveau loc spectacole cu piese de teatru, cântece patriotice și populare, până spre anii '60.

Îmbătrânind componenții, corul a mai cântat doar în biserică. S-au stins pe rând, modești și credincioși, așa cum au trăit. În prezent mai supraviețuiește un singur corist. În special femeile și-au păstrat costumul de Reuniune, cu care apar în poze, pentru a pleca „dincolo” în ținută de gală. Poate s-au alăturat corului îngerilor și continuă să-L preamărească în Ceruri pe Creator. Aici le-a rămas amintirea și dragostea pentru cântări, ca moștenire celor ce au urmat.

Aparatul fotografic a imortalizat o ultimă apariție a Corului, în fața bisericii, cu ocazia vizitei P.S. Teofil Herineanu în parohia Mijloceni, la data de 31 martie 1974.

Corul în fața bisericii din Mijlocenii Bârgăului, 1974.

Fie-le memoria binecuvântată în veci și amintirea lor să rămână din neam în neam până Henriul sus va sta și Bistrița va curge neîntrerupt!
Cluj-Napoca, 20 martie 2020

Jurnal cu ÎPS Bartolomeu (1997)

Dr. Nicoleta Pălimaru

7 febr. 1997

La Facultatea de litere a avut loc azi susținerea tezei de doctorat a d-rei Ioana Both, cu tema „D. Caracostea – teoretician și critic literar”. Concepțe, idei, toate într-o minunată haină academică.

Cu d-ra Ioana Both m-am intersectat la unele cursuri despre Eminescu, care merg pe linia prof. Ioana Em. Petrescu, dar și la Cercul de poezie și critică literară, unde, alături de Sanda Cordon, studenții au privilegiul de a-și lărgi paleta înțelegerii și analizei textului literar, dar și a vocabularului critic.

16 febr. 1997

La catedrală a slujit și a predicat IPS Bartolomeu, cu același realism. De fapt, predică a fost o parte din conferința susținută la București. Pornind de la pilda vameșului și a fariseului, IPS Sa a vorbit despre corupție, care își are mai întâi sălaș în inimă. La final, a adresat câteva îndemnuri. „Gândiți-vă la momentul ispitirii lui Iisus”, „Nu vă lăsați ispitiți, corupți”, „Lupta e puternică”. Astăzi, părintele Anania împlinește 55 de ani de monahism, sau, cu o expresie folosită de el însuși, „de slujire la altar”. Odată, făcându-i observația că „face multe lucruri într-un timp prea scurt”, mi-a răspuns, amintindu-și de înaintași, „Episcopul Nicolae Colan a păstorit sub unguri, iar Arhiepiscopul Teofil Herineanu sub comuniști și, totuși, se putea face și atunci treabă...”

26 febr. 1997

Am fost la catedrală, unde a slujit și a predicat IPS Bartolomeu 30 de minute despre fiul risipitor, temă îmbogățită an de an cu noi înțelesuri. De această dată, accentul a fost pus pe finalul parabolei. Totul s-a desfășurat în crescendo. Vorbind despre sentimentul înstrăinării, al alienării, IPS Bartolomeu spunea: „Există o înstrăinare față de Dumnezeu, de semenii, dar și de noi înșine. Cea mai gravă e ultima. Să ne ferim de înstrăinare! Nu e important să plecăm de acasă, ci să te întorci. Numai în biserică trăim în comunitate. Iadul e lipsa de comuniune. Dumnezeu îi conferă omului demnitate. Trebuie să te simți demn”.

Tot în predică a mai precizat: „Creștinismul nu-i deloc comod. La noi, la ortodocși, există postul. Vin sectanții și spun că nu-i nevoie de post, ci de pocăință. Ei vor să-ți ofere o religie mai comodă. Sectele constituie modalitatea de a-i înstrăina pe semenii unii de alții, pentru că intervin vraja, magia, orbirea. Și comunismul a semănat neîncrederea între oameni”.

După Sfânta Liturghie, am fost la maica Galineea. Am stat la masă. La un moment dat, maica s-a ridicat de pe scaun să-i dea IPS Bartolomeu pastilele pentru tensiune, numite Nifidipin. Se va odihni o oră, va servi cafeaua, după care se va apuca de lucru, mai ales de problemele administrative.

4 martie 1997

Curs de dogmatică cu părintele profesor Ică senior, trei ore, și ieri tot trei ore fără pauză. A vorbit despre atributele dumnezeiești. La cursurile părintelui Ică mergi pentru a învăța, a te supune, a asculta... E o anumită sobrietate. Contează mult faptul că pr. Ică îmbină exercițiul predării cu experiența lui de viață. Observ că pentru părintele, dogmatica — disciplină de cercetare — e în relație cu lucrurile cotidiene, cu însăși ființa ta. E uimitoare această vocație a părintelui profesor de a lucra în același timp cu lucrurile înalte, proiectate în veșnicie, dar și cu efemerul.

După-amiază, lecturi din autori francezi și Monica Lovinescu, *Unde scurte*, ed. Humanitas, o carte din liceu, din care am citit sporadic. Monica Lovinescu e în primul rând o voce, o voce puternică, convingătoare, cu un timbru bărbătesc, din familia intelectualilor francezi. Îmi amintesc cum ascultam comentariile sale la „Europa liberă”. Coerență în gândire și în limbaj.

O carte strălucită

Prof. Univ. Dr. Mircea Gelu Buta

n anul 1965, la doi ani după moartea Mariei Tănase, când sute de mii de oameni ieșiseră, într-un sfârșit de iunie 1963, pe străzile Bucureștiului ca să-i aducă un prinos de cinstire sau să o petreacă până la Cimitirul Bellu, apărea volumul *Maria Tănase și cântecul românesc*, reeditat un an mai târziu într-un tiraj – conform casetei tehnice – de 42.140 de exemplare¹. Autorii cărții erau Petre Ghiță, cel care o scrisese efectiv, și Clery Sachelarie, fost moșier, cu care Maria Tănase se căsătorise în anul 1950. Petre Ghiță era un fost liberal trecut prin închisorile regimului comunist, publicist și autor, între altele, al unei culegeri de aforisme, „*Arta politică*”, ce ar merita reeditată. Se cuvine menționat că volumul lui Petre Ghiță și Clery Sachelarie a avut parte și de o a treia ediție, în anul 1969, tot într-un mare tiraj. Acestuia i-a urmat, după aproape două decenii, lucrarea Mariei Roșca, etnomuzicolog, *Maria Tănase*², pentru ca după prăbușirea regimului comunist, fostul impresar al artistei Gaby Michailescu să publice volumul *Maria cea fără de moarte*³.

Primele două cărți din această triadă au văzut lumina tiparului în epoca fostei ocârmuirii, astfel încât multe aspecte din tumultuoasa viață a Mariei Tănase – dacă ar fi să ne referim numai la interferențele sale cu câteva servicii străine de informații sau la legăturile cu membrii unor misiuni occidentale la București în perioada anilor 1945-1947, erau subiecte greu de pătruns. În ce-l privește pe Gaby Michailescu, acesta a colaborat cu Maria Tănase doar cu începere din anul 1950, deceniu din care a petrecut câțiva ani ca deținut politic.

Iată că a apărut foarte recent, o a patra carte consacrată Mariei Tănase⁴, una cu totul aparte, începând cu autorul, Stejărel Olaru, care nu are nicio atingere, profesională sau biografică, cu lumea spectacolelor, a estradei sau a folclorului, ci este un istoric. Și încă unul versat în meandrele serviciilor speciale și ale arhivelor acestora, fie ele din vremea lui Mihail Moruzov, a lui Eugen Cristescu sau a Securității din anii '50 ai secolului trecut... Probabil că din același motiv, cartea lui Stejărel Olaru nu are nici balastul sentimentaloid care nu lipsește celor trei cărți publicate anterior și care conțin câteva afirmații greșite. În schimb, Stejărel Olaru are talent literar și prinde atmosfera unei epoci – sau ceea ce francezii numesc *l'air du temps* – cu o îndemânare de scriitor.

Se știe că Maria Tănase a făcut furori cântând la restaurantul Neptun din București, aflat în Piața Buzzești, nu de parte de Calea Griviței, dar și de Gara de Nord. Aici nu a pregetat să meargă într-o seară, ca s-o asculte, Lucian Blaga, în anul 1938, pe când era subsecretar de stat la Ministerul Afacerilor Străine, în Guvernul Goga.

Stejărel Olaru adaugă la clientela pomenitului local un nume de om politic proeminent la care nimeni nu s-ar putea gândi. Dar iată mai întâi contextul, schițat admirabil: „*Maria începea spectacolul în fiecare seară la ora 23, dar pe la ora 20.00 restaurantul era deja plin de lume în așteptarea ei. Scriitorii, pictorii, ziariștii aveau mesele lor rezervate. De regulă, erau ocupate de Liviu Rebreanu, Victor Eftimiu, Cezar Petrescu, Ion Minulescu, Vasile Voiculescu, Ionel Teodoreanu, Camil Petrescu sau Ion Pillat.* «*Mă privea, parcă din vitrina unei librării, toată literatura română de după război*», își va aminti artista, cu nostalgie, două decenii mai târziu”. Și în această carte, care începe ca un film, întocmai unui operator, autorul schimbă obiectivul: „*Și oamenii politici doreau să-i asculte concertul și să o cunoască. Prezența la Neptun a lui Iuliu Maniu, președintele Partidului Național Țărănesc și fost prim-ministru, căruia nu-i plăcea viața de noapte a Capitalei, a creat valvă în întreg orașul. Se întâmplase la începutul anului 1939, iar agenții secreți ai Serviciului Special de Informații au menționat evenimentul în mai multe raporte, notând că, după spectacol, Maniu «a invitat-o la masa sa discutând timp îndelungat și oferindu-i un coș cu violete»*”⁵.

Un istoric este înainte de toate un om realist – deși a existat și o istoriografie influențată de romantism –, trăsătură care îl caracterizează și pe Stejărel Olaru. În temeiul ei, adevărul îndreptatează nu puțin erori strecurate în biografia Mariei Tănase. Se spunea că artista ar fi luat parte la Expoziția Universală din 1937 de la Paris, însă autorul cărții precizează că aceasta „nu a făcut parte din grupul de muzicieni angajați de statul român să cânte la restaurantul românesc din cadrul Pavilionului de la Paris. (...) Eroarea ar putea fi imputată lui Petre Pandrea (...). Pandrea, într-unul din volumele sale, a confundat cele două expoziții, afirmând că Maria Tă-

nase a fost prezentă și la Paris, și la New York, în timpul expoziției de la Paris cunoscându-l pe Brâncuși, o altă informație greșită...”⁶.

Atât în privința prezenței Mariei Tănase la New York, în anul 1939, cât și a întâlnirii cu Brâncuși, Stejărel Olaru restabilește adevărul recurând la o însemnare olografă a artistei aflată la Biblioteca Academiei Române: „*Pe Costache Brâncuși l-am cunoscut la New York și l-am lăsat adormit în «Porumbarul» (cum își denumea el patul adus din atelierul de la Paris). Ploua în ziua aia – m-a rugat să-i cânt și ca să nu-l văd plângând și-a rezemat spinarea de a mea ca să nu-i văd fața. Într-un târziu, trecând prin multe cântece, a adormit. Am lăsat în locul spinării mele o pernă mare ca să nu-l trezesc, i-am sărutat mâna și i-am lăsat o scrisoare pe masă. Mai aveam o oră și trebuia să plec spre țară*”⁷. După reprodusul textului redat, Stejărel Olaru conchide: „*Prin urmare, afirmația că cei doi s-au întâlnit anterior anului 1939 – la Târgu Jiu sau la Paris – este falsă*”⁸.

Un alt merit al lui Stejărel Olaru este acela de a reproduce integral sau fragmentar afirmații pertinente formulate de oameni care au cunoscut-o și intuit-o pe artistă. Să mai rămânem, așadar, la experiența sa newyorkeză de la expoziție, care nu a fost nici pe departe un triumf. Iată ce spune în acest sens arhitectul Octav Doicescu, unul din proiectanții pavilionului românesc de la Expoziția din anul 1939: „*Întâlnirea Mariei Tănase cu civilizația mecanicistă americană nu i-a convenit. Ea era prea legată de această stare – melancolia, această sceptică a cântecului ce profesa și pe care românii o înțelegeau, stare care în Statele Unite apărea anacronică, în fața pozitivismului optimist american, astfel că ea a renunțat*”.

Foarte subtil o descrie, sub aspect profesional, muzicianul Sergiu Malagamba: „*De obicei, ea venea cu ideile ei, pe care le propunea să le prelucrăm noi. Niciodată nu era decisă. În fiecare moment schimba. Și creația o făcea în momentul când era în fața publicului. Și abia după câteva zile se stabilea relația, schimbându-și foarte des interpretarea, până la ultima zi căuta ceva*”⁹. Citind aceste cuvinte, gândul este ispitit de analogia cu căutările lui Nae Ionescu aflat la catedră, descrise de Mircea Eliade.

La începuturile sale, așa cum este bine cunoscut, Maria Tănase a fost legată, vreme de mai mulți ani, de regizorul Sandu Eliad, un om de stânga, și aici intervine o precizare a istoricului: „*Însă Maria Tănase, chiar dacă incidental a intrat într-un anturaj al intelectualilor de stânga, nu va deveni ea însăși o susținătoare a acestor idei, o dovadă în acest sens fiind faptul că nu a fost suspectată niciodată de serviciile de informații ale vremii că s-ar fi implicat în proiectele politice ale lui Sandu Eliad*”¹⁰. Ulterior, atât în anii următori războiului, spre a nu mai vorbi de anii '50, așa cum reiese cu asupra de măsură din notele informatorilor, reproduse în volum, dar și din analizele Securității, artista va manifesta un anticomunism aproape visceral – și nu a fost singura în profesia ei – care îi face cinste, chiar și postum.

Aspectul acesta trebuie corelat – în deplină coerență – cu o altă însușire (sau trăsătură de portret) definitorie: „*Nu în ultimul rând – scrie autorul cărții – Maria Tănase a avut profunde sentimente patriotice, fiind legată nu doar spiritual, ci și fizic de România, neputând să trăiască departe de țară. De altfel, simplul fapt că a respins oferta de colaborare a lui Chastelain (agent britanic, n.n.), care i-a propus să nu se mai întoarcă în România în perioada războiului, iar câteva luni mai târziu a oferit același răspuns ofițerilor germani (...) arată că a refuzat să pună altceva mai presus de patria ei, indiferent de ce parte a baricadei se afla România, și nu a cedat la constrângeri*”¹¹.

Datorăm domnului Stejărel Olaru certitudinea că Maria Tănase „a fost împărțită de un preot, care a intrat în salonul de spital «*îmbrăcat civil*»”¹² cu foarte puțin înainte de sfârșitul ei pământesc, și că a fost prohodită creștinește.” Până acum, în cele trei cărți consacrate artistei, Testamentul Mariei Tănase a fost publicat doar fragmentar sau trunchiat, însă în volumul de care ne-am ocupat cu mărturisită plăcere, textul acestuia este redat integral. Fie-ne, așadar, îngăduit să încheiem aceste note de lectură despre o carte de excepție cu următoarea mărturie testamentară a mării și inegalabilei artiste: „*Să nu vină la slujba religioasă niciun popă afară de preotul și părintele Bejenaru din suburbia Cărmidarii de Jos, raion Nicolae Bălcescu, căruia îi sărut mâinile pentru ultima dată, că atunci când mamei și tatălui meu le era greu, s-a oferit să-mi fie tată și mamă. Îi mulțumesc în veci pentru ținuta lui curată și pentru omnia de care a dat dovadă cum se cuvenea tot timpul vieții sale. Se va găsi cineva care să-i răspundă la ritualul slujbei*”¹³.

Credință, prevenție și adagiul libertății

Pr. Florin-Cătălin Ghiț

e la începutul acestui an autoritățile de pe întreg mapamondul și-au avertizat populațiile, *preventiv*, asupra amenințării și riscurilor expunerii la virusul SARS-Cov-2, care face ravagii și victime, prin modul insidios și extrem de greu de controlat (deocamdată) de răspândire, în mod special printre persoanele vârstnice cu anumite probleme de sănătate, numite tehnic comorbidiții, dar nu numai. Această nouă realitate a creat un nou front spiritual global în rândurile comunităților de *credință* de pretutindeni, punând la grea încercare libertatea de manifestare religioasă.

Faptul că interdicțiile au fost luate de către autorități, în principiu, de la început, cu intenția bună de prevenire a pandemiei poate fi demonstrat luând în considerare simplul fapt că doar o amenințare reală (de care mulți dintre noi suntem încredințați din experiența curentă a cunoașterii unor cazuri grave a unora din familie sau anturajul nostru care suferă, au suferit sau chiar decedat din cauza acestei boli), iar nu o conspirație, așa cum sunt unii înclinați cu obstinație să creadă (această convingere continuă, din păcate, să facă ravagii în interiorul comunității de credință prin neluarea în serios a existenței bolii și efectelor ei și răspândirea continuă în mediul on line a teoriei conspirației aplicate acestui caz), a putut angaja asumarea unor costuri financiare imense - nemaîntâlnite în cazul democrațiilor „libere” ale modernității - ale măsurilor de limitare a răspândirii pentru bugetele statelor.

Evident că nici un fel de abuzuri *exterioare* în privința manifestării libertății religioase nu sunt acceptabile pentru conștiința creștină în general și ortodoxă în special, iar aceasta este chemată să devină trează, deoarece orice conducere politică poate fi tentată în vremuri tulburi, precum cele pe care le traversăm, să exploateze orice fel de impunere a suspendării libertăților fundamentale (liberă circulație, acces la educație de calitate, libertate religioasă etc.) pentru a genera cetățeni supuși, manipulabili, pradă friei și necritici la adresa calității actului de guvernare. În cazul unora dintre credincioșii ortodocși, aceste interdicții și restricții au provocat extrem de multă tulburare și o atitudine principial de respingere instinctivă și natural autoimună a *oricărui* ingerințe din partea puterii politice (mai ales după trauma trăită în regimul totalitar din trecut) în organismul comunității de credință.

Iar amenințarea apărută în *interiorul* comunităților de credincioși odată cu pandemia constă în apariția suspiciunii multora, mai slabi în credință, legată de posibilitatea răspândirii bolii prin simpla prezență în sfintele lăcașuri sau atingerea unor obiecte sfinte sau sfințite, culminând cu Sfânta Cuminecătură, ceea ce a determinat o scădere a celor care participă la viața liturgică a Bisericii și la părtășia Sfințelor ei Taine.

Soluția la dilema „acceptăm sau respingem, noi credincioșii, orice măsură de prevenție impusă de autorități” poate fi găsită doar prin asumarea în deplină libertate de conștiință a tainei „antinomie” practice credință-prevenție, adică atât credință tare, cât și prevenție deplină. Cu alte cuvinte nevoia unei încredințări nezdruincinate că prin Trupul și Sângele Mântuitorului, adică prin Sfânta Împărtășanie și prin materia sfințită de harul dumnezeiesc necreat nu se poate transmite nicio boală sau moartea, de vreme ce părtășia la acestea este făcută cu inimă zdrobotită, în deplină smerenie, în stare de pocăință și cu o credință neșovăielnică, iar nu magic, în mod automat, prin simpla luare, atingere a celor sfinte sau prezență în spațiul sacru, unde nimeni nu poate garanta din exterior, decât sfinții (dar cine poate pretinde că este?), că cineva este cu adevărat, lăuntric, pregătit să nu se apropie cu nevrednicie, și astfel să răspândească boala printr-o transmitere a virusului chiar în sfântul locaș, în funcție atât de starea interioară duhovnicească, cât și de cea trupească. De aici decurge și nevoia de a lua cu multă dreaptă măsură, iar nu după rețete magice, atât toate măsurile de prevenție posibile, din iubire față de aproapele, cât și Trupul și Sângele Mântuitorului și de a lua parte în mod neîmpiedicat și responsabil la toate formele bisericesti de părtășie la sfințenie, cu o credință neclintită.

¹ Petre Ghiță, Clery Sachelarie, *Maria Tănase și cântecul românesc*, Editura Muzicală a Uniunii Compozitorilor din Republica Socialistă România, București, 1966.

² Maria Roșca, *Maria Tănase*, Editura Muzicală, București, 1988.

³ Gaby Michailescu, *Maria cea fără moarte*, Editura Eikon, Cluj-Napoca, 2013.

⁴ Stejărel Olaru, *Maria Tănase, artista, omul, legenda*, Editura Corint, București, 2019.

⁵ Ibidem, p. 7.

⁶ Ibidem, p. 66.

⁷ Ibidem, p. 244-245.

⁸ Ibidem, p. 245.

⁹ Ibidem, p. 167.

¹⁰ Ibidem, p. 75.

¹¹ Ibidem, pp. 151-152.

¹² Ibidem, p. 300.

¹³ Ibidem, pp. 304-305.

Sfântul Nectarie din Eghina –

100 de ani la moarte –

Pr. dr. Cătălin Palimaru

Secolul XX, deși copleșit de o nemaivăzută recrudescență a răului, prin convulsii sociale, războaie sau regimuri totalitare, a fost marcat totodată și de parcursul spiritual al unor sfinți de excepție. A fost o modalitate prin care Dumnezeu a compensat lucrarea răului, dând oamenilor șansa de a evada din chingile deznădejzii și a găsi calea luminii. Anul 2020 marchează împlinirea unui secol de la mutarea la cele veșnice a Sfântului Nectarie, mitropolitul de Pentapole, un sfânt deja universal, a cărui faimă a crescut postum neconținut. Deși a fost socotit un călugăr dăruit integral idealului monahal, prin felul cum a trăit și prin implicarea sa în ctitorirea așezământului de maici din insula Eghina, deși a fost un dascăl devotat, socotind această profesie drept vocația vieții sale, deși a fost un teolog de prestigiu pentru epoca sa, mărturie stând varietatea și consistența operelor sale, deși a fost ierarh în Biserica Ortodoxă, în sfârșit, deși a fost considerat un mare predicator, insuflețind masele prin cuvintele sale sau, altfel spus, hrănind poporul însetat, totuși în conștiința posterității a rămas pentru totdeauna un taumaturg. Este harisma care îl individualizează în corul sfinților contemporani și darul care atrage nenumărate mulțimi de credincioși la moaștele sale, făcând din Eghina un loc de pelerinaj aparte. Poate de aceea a fost numit sfântul secolului XX.

Biografia Sfântului Nectarie

Anastase Kefalas a fost numele lui de botez, viața acestui om aflat în căutarea desăvârșirii fiind punctată de câteva momente importante dar adesea presărată de situații care i-au produs o adâncă mâhnire, Dumnezeu călându-l în felul acesta și sfințindu-l. S-a născut la 1 octombrie 1846, în Silivria, în regiunea Traciei, aflată sub ocupație turcă. Au fost șase frați la părinți și provenea dintr-o familie evlavioasă, cum era obiceiul în majoritatea cazurilor în comunitățile grecești. Primele slove le-a învățat de la mama sa, ca și primele rugăciuni. Îi rămăsese în memorie, peste ani, felul cum îi reținea atenția, când rostea Psalmul 50, versetul: „Învăța-voi pe cei fărădelege căile Tale” și vedea aici chemarea sa de a fi învățător al Bisericii. În Silivria a urmat școala primară și următoarele trei clase. Starea pauperă a familiei îl determină să plece, la vârsta de 14 ani, la Constantinopol, centrul elenismului de atunci, pentru a se întreține pe sine și familia. Va lucra o vreme într-o tutungerie, în condiții grele, dar, suflet curat fiind, va folosi prilejul pentru a aduna pasaje de înțelepciune din Scriptură și din alte scrieri ale Părinților sau gânditorilor antichității pe care le copia pe foițe hârtie și le ascundea în pachetele de tutun ce urmau a fi livrate clienților. Peste ani, din aceste cugetări se va naște prima sa carte: „Comoară de cuvinte sfinte și înțelepte”.

Peste un timp va fi numit pedagog la școala Metocului Sfântului Mormânt, unde își îmbogățește cunoștințele, dar va și preda elevilor din clasele mici. La vârsta de 20 de ani părăsește Constantinopolul și se îndreaptă spre insula Chios. Va fi numit învățător în satul Lithio, dedicându-se cu devotament acestei slujiri vreme de șapte ani. Este și o perioadă a decantărilor și a unei maturizări spirituale. În tot acest răstimp frecventează mănăstirile insulei, cultivând o legătură duhovnicească profundă cu părintele Pahomie, mare avvă în insulă. Peste ani își va aminti mereu cu recunoștință de influența binefăcătoare asupra sa a ieromonahului Pahomie. Părăsește oficiul de învățător și va intra ca frate ascultător în prestigioasa mănăstire bizantină Nea Moni din insula Chios. După trei ani, la 7 noiembrie 1876, va fi tons monah cu numele Lazăr. Slujea deja ca secretar al mănăstirii. La 15 ianuarie 1877 va fi hirotonit diacon de mitropolitul Grigorie al Chiosului, schimbându-i-se numele din Lazăr în Nectarie. O veche dorință a sa era să devină teolog, având intenția de a urma studiul în acest sens. Trebuia mai întâi însă să termine liceul. Mănăstirea nu avea posibilități să-l întrețină la școală. Ierodiaconul Nectarie va găsi în Ioannis Horemis, un locuitor bogat al Chiosului, un binefăcător care-i va asigura cheltuielile în perioada studiilor. Va pleca la Athena în 1877 și se va întoarce la mănăstire cu diploma după trei ani. Va mai rămâne un an în mănăstire, rugându-se și cercetând voia lui Dumnezeu. Dorea să urmeze și facultatea de teologie.

Activitatea în Patriarhia Alexandriei

La îndemnul binefăcătorului său, pleacă la Alexandria, căutând sprijin la patriarhul Sofronie. Patriarhia Alexandriei se angajează să plătească studiile ierodiaconului Nectarie, cu condiția ca acesta să slujească după absolvire în Patriarhia Alexandriei. Era anul 1882.

La sfârșitul anului 1885, pleacă din Athena spre Alexandria, proaspăt licențiat în teologie. Patriarhul Sofronie îl numește predi-

cator. Avea 39 de ani. La 23 martie 1886 va fi hirotonit preot, începând o fructuoasă activitate pastorală. Era secretar și predicator al Patriarhiei, mai târziu fiind numit consilier patriarhal și trimis la Cairo. Grecii din diaspora egipteană au găsit în tânărul ieromonah un păstor devotat, care astâmpăra setea lor de viață spirituală. Este ceea ce a recunoscut și Patriarhul Sofronie, și ca semn al acestei recunoașteri va fi hirotonit Mitropolit de Pentapole în 1889, vechiul scaun episcopal din Libia. Funcțiile deținute, înrăurirea sa asupra credincioșilor, calitățile sale intelectuale și morale au declanșat în scurtă vreme un val de invidie și defăimare din partea confrăților preoți. L-au acuzat că ar vrea să-l uzurpe pe bătrânul patriarh. Fără judecată și fără puțința de a se apăra, a fost destituit din toate funcțiile, iar mai târziu izgonit din Egipt. În sentința de alungare se motiva: „neputându-se obișnui cu clima Egiptului...”.

Revenirea în Grecia

Suportând cu mâhnire dar și cu nădejde în Dumnezeu acest noian de nedreptate, tânărul mitropolit Nectarie se călea și pregătea pentru a deveni protagonistul unui reviriment spiritual ce se va desfășura în Grecia. Până la sfârșitul vieții va ocupa funcții sub demnitatea sa arhierască, însă nu va conține să-i slujească cu dăruire pe oameni, Domnul răsplătind cu bogate harisme smerenia sa.

La 15 februarie 1891 va începe slujirea de predicator. Mai întâi în insula Evia, iar din august 1893 în Fthiotida și Fokida. În toate comunitățile pe unde a slujit și predicat a lăsat o impresie copleșitoare, oamenii găsind în el păstor cum nu mai întâlniseră până atunci. La 1 martie 1894, mitropolitul Nectarie era numit director general al Seminarului Rizarios din Athena. Va conduce această școală teologică vreme de 14 ani, unde va și preda, formând mai multe generații de ierarhi, preoți sau teologi ai Bisericii. Între elevii săi se numără oameni de seamă, ierarhi (mitropolitul Pantelimon de Chios, mitropolitul Tit Matthaiakis, mitropoliții Procopie și Ieroteu ai Idrei ș.a.), părinți îmbunătățiți (Ioachim Spetsieris, Filotei Zervakos), unii ajunși sfinți (Sava din Kalimnos și Amfilohie Makris din Patmos) sau teologi și profesori universitari (Amilcas S. Alivizatos, Anghelos Nisiotis, P.I. Brațiotis, acad. Gheorghios Sotiriu ș.a.), și care au purtat în suflet influența sa binefăcătoare. În 1908, deja în vârstă, obosit și bolnav, se va retrage în insula Eghina, unde întemeie o mănăstire de maici pentru câteva fecioare care se așezaseră sub povățuirea sa. Vreme de 12 ani va petrece în simplitate la mănăstire, rugându-se și scriind, povățuind și spovedind, slujind și liniștindu-se, dar mai ales contribuind, prin sfat și muncă fizică, la edificarea mănăstirii. Cu două luni înainte morții, a fost internat la un spital din Athena, ca urmare a acutizării cancerului de prostată. A trecut la cele veșnice pe 8 noiembrie 1920. A fost îngropat cu un alai impresionat de credincioși, toți simțind că au dobândit un mijlocitor în cer. Va fi canonizat pe 20 aprilie 1961, cu data de prăznuire 9 noiembrie. Mănăstirea pe care o întemeiease avea să devină peste timp, după cum profetea, un centru de pelerinaj panortodox.

Mare Tămăduitor

Relicvele sale au devenit făcătoare de minuni, vreme de 20 de ani după moarte rămânând neputrezite. Prin închinare la sfintele sale moaște, prin rugăciune și credință, mulți credincioși au găsit

vindecare din boli incurabile, sfântul fiind cunoscut ca tămăduitor de cancer. Este un semn că trupul său poartă amprenta harului lui Dumnezeu. Întreaga sa ființă era pătrunsă de harul dumnezeiesc. Toate lucrările și activitățile sale au fost binecuvântate de sus; însăși opera sa teologică a fost scrisă nu doar ca rod al cercetării și reflecției, cât ca rezultat al rugăciunii și inspirației dumnezeiești. Sfântul Nectarie a fost un scriitor fecund, activitatea sa literară debutând pe vremea când slujea în Egipt, însă atingând apogeul în timpul cât a condus Seminarul din Rizarios. A scris până a închis ochii, animat de dorința de a-i învăța pe alții, de a-i ajuta prin cunoștințele sale, de a-i hrăni și lumina. Fiind profesor, a scris mult pentru elevi. Opera sa, bogată și variată, este alcătuită din 30 de volume, afară de cele rămase în manuscris, și cuprinde scrieri cu caracter omiletic (Cuvântări pastorale, Predici la Marele Post), dogmatic (Hristologia, câteva lucrări privitoare la Biserică, la sinoadele ecumenice sau Marea Schismă, privitoare la om și la suflet, privitoare la Sfintele Taine și la Sfâna Cruce, lucrări privitoare la mariologie și la sfinți, un Sfânt Catehism al Bisericii Ortodoxe), cu caracter pastoral (Despre preoție, Despre îngrijirea sufletului, Despre pomenirile morților, Curs de teologie pastorală, Manualul preotului), moral (Manual de etică creștină, Despre virtute, Despre conștiință) sau imnografice (imne închinare Sfintei Treimi sau Maicii Domnului – cunoscutul *Theotokarion*). La acestea se adaugă pamflete, diverse articole și câteva zeci de scrisori. Grație operei sale, Sfântul Nectarie a fost numit dascăl al Bisericii, scrierile sale fiind socotite contribuții importante în sfera teologică, chiar dacă el este tributar teologiei timpului său, câtă vreme s-a format la Facultatea de Teologie din Athena, unde, în acea perioadă, predau profesori pregătiți la universități catolice sau protestante din Apus. Sfântul Nectarie a încercat să contrabalanseze acest deficit prin studii Părinților. În peregrinările sale prin biblioteci, fie la Athos, fie în alte locuri, căuta manuscrise patristice care să-l inspire în teologia sa.

Mărturii ale celor care l-au cunoscut

Prin ce se remarcă personalitatea sfântului Nectarie, încât să fie socotit, cum s-a spus adesea, sfântul secolului XX? Cei care l-au cunoscut îl descriu ca pe un om smerit și împodobit cu toate virtuțile. Monahului Ioasaf i se adresa într-o epistolă: „rangul nu-l înalță pe cel ce îl deține; virtutea este singura putere care înalță”. Smerenia sa a fost pilduitoare, ca și simplitatea, blândețea și lipsa lui de răutate. „Doar binele l-am urmărit în toată viața mea”, îi scria patriarhului Sofronie al Alexandriei. Bunătatea sa era dublată de o fermitate în mărturisirea credinței. Persoana sa exercita o atracție pentru nenumărați credincioși, cu precădere tineri. Kostis Sakopoulos, unul din ucenicii săi, îl descria astfel: „Îl vezi trăind în lume, existând ca toți ceilalți, stând de vorbă cu lumea și totuși simți că nu este al lumii. Se roagă firesc, fără exagerare, noapte și zi, se roagă pentru mântuirea lumii... este îngăduitor din fire, îi iubește pe toți deopotrivă... Cunoaște și frecventează multe persoane, pe care le înseninează și le îndreaptă către Mântuitorul... Este om, dar trăiește asemenea îngerilor”. Iar profesorul universitar Anghelos Nisiotis, fost elev, scria la rându-i: „Deși eram încă un copil, îi simțeam sfințenia”. A contribuit la trezirea religioasă a poporului elen, într-o perioadă de anchilozare spirituală. Impresionează evlavia sa față de Maica Domnului, pe care a laudat-o prin nenumărate imne. Deși a fost ierarh, deși dădea dovadă de o mare erudiție și manifesta un permanent interes pentru studiu, vocația sa majoră înclina spre monahism și nevoiță. E socotit un înnoitor al monahismului feminin prin înființarea mănăstirii Sfânta Treime din insula Eghina, așezământ care atrage, de o sută de ani, pelerini din toate colțurile lumii. Peste toate acestea însă, particularitatea vieții sale o constituie răbdarea în boli, suferințe și necazuri. Existența sa a fost supusă mereu unui martiriu al calomniei și nedreptății, iar Dumnezeu l-a răsplătit prin cununa sfințeniei și a facerii de minuni. Sau, cum scria el însuși, „cel ce se îmbogățește în Dumnezeu a fost îmbrăcat cu podoaba cea nestricăcioasă și neschimbătoare”. De podoaba lui se va bucura până la sfârșit Biserica.

Bibliografie

Monahul TECLIT DIONISIATUL, *Sfântul Nectarie din Eghina. Făcătorul de minuni. Viața, învățăături, predici, scrieri*, traducere din limba greacă de Zenaida Anamaira Luca, ed. Sophia, București, 2008.

Sfântul NECTARIE DE EGHINA, *Despre preoție*, traducere din limba neogreacă de Parascheva Grigoriu, ed. Sophia, București, 2008.

CONSTANTIN CAVARNOS, *Sfântul Nectarie de Eghina – Viața, minunile și scrierile* –, traducere: Prof. Paul Bălan, ed. Bunavestire, Bacău, 2011.

Protopresbiter TEODOR ZISIS, „Urmând dumnezeieștilor Părinți”. *Eseuri asupra Tradiției Patristice*, traducere din limba greacă de Ierom. Grigorie Benea, ed. Renașterea, Cluj-Napoca, 2016.

† **VASILE Someșanul**

Octombrie 2020

01 octombrie

La sărbătoarea cinstitii „Acoperământul Maicii Domnului” în Paraclisul Episcopal, asistă la Sfânta Liturghie unde rostește ecfonise și binecuvântări.

04 octombrie

Asistă la Sfânta Liturghie în Biserica „Pogorârea Sfântului Duh, din cartierul clujean Zorilor” (parohi: Pr. Cornel Felecan și Pr. Călin Ficior), unde rostește ecfonise și binecuvântări.

07 octombrie

În Capela mortuară a Cimitirului Central din Cluj-Napoca, asistă la slujba de înmormântare a adormitei întru Domnul, Veronica Todea, mama părintelui Flaviu Todea, *preot la Institutul Regional de Gastroenterologie și Hepatologie „Prof. Dr. Octavian Fodor” din Cluj Napoca.*

11 octombrie

În Duminica a XX-a după Rusalii, la Paraclisul Episcopal, asistă la Sfânta Liturghie unde rostește ecfonise și binecuvântări.

14 octombrie

(Sfânta Cuvioasă Parascheva): În Paraclisul Episcopal, asistă la Sfânta Liturghie rostind ecfonise și binecuvântări.

18 octombrie

La Biserica Studenților Sfântul Ierarh Nicolae, Arhiepiscopul Mirei Lichiei și

Sfântul Apostol și Evanghelist Ioan, din Campusul Studențesc Hașdeu, Cluj-Napoca (slujitor: Pr. Ciprian Negreanu), asistă la Sfânta Liturghie unde rostește ecfonise și binecuvântări.

Preasfințitul Părinte Vasile Someșanul, alături de Părintele Ciprian Negreanu (primul de la stânga la dreapta), la Biserica Studenților din Campusul Studențesc Hașdeu, Cluj-Napoca.

Asistă la Sfânta Taină a Cununiei, a doamnei doctor Roxana Ailoaiei și soțului Toadere Traian-Nicu, săvârșită în Biserica Studenților, din Campusul Studențesc Hașdeu, Cluj-Napoca.

21 octombrie

La sărbătoarea Sfinților Mărturisitori Ardeleni, în Paraclisul Episcopal, asistă la Sfânta Liturghie unde rostește ecfonise și binecuvântări.

25 octombrie

Asistă la Sfânta Liturghie în Paraclisul Episcopal, rostind ecfonise și binecuvântări.

26 octombrie

(Sfântul Mucenic Dimitrie, Izvorătorul de Mir): În Paraclisul Episcopal, asistă la Sfânta Liturghie unde rostește ecfonise și binecuvântări.

26 octombrie

(Sfântul Dimitrie Basarabov, ocrotitorul Bucureștilor): Asistă la Sfânta Liturghie în Paraclisul Episcopal și rostește ecfonise și binecuvântări.

A consemnat Pr. Gheorghe-Daniel Puian

† **BENEDICT Bistrițeanul**EPISCOP VICAR AL ARHIEPISCOPIEI VADULUI,
FELEACULUI ȘI CLUJULUI

Octombrie 2020

1 octombrie: de sărbătoarea Acoperământul Maicii Domnului, cu ocazia hramului, săvârșește Sfânta Liturghie și predică la Mănăstirea Florești (Protopopiatul Cluj II); de la ora 17⁰⁰, oficiază sfințirea Capelei Mortuare din Parohia Someșul Rece (Protopopiatul Huedin);

2 octombrie: de la ora 12⁰⁰, în clădirea Teatrului Național, participă la înmormântarea adormitei întru Domnul, Lucia Stănescu, soprana de renume și fostă directoare a Operei Naționale din Cluj-Napoca. Este însoțit de PC Pr. Alexandru Ciui, Protopop de Cluj II;

3 octombrie: de la ora 11³⁰, în Catedrala din localitatea Beclean, oficiază Sfânta Taină a Cununiei pentru tinerii Radu și Claudia Moldovan; în Parohia Dumbrăvița (Protopopiatul Beclean), săvârșește Sfânta Taină a Botezului pentru prunca Maria, fiica familiei Pr. Paroh Ciprian Văidăhăzan;

4 octombrie: în Duminica a XIX-a după Rusalii, oficiază slujba de resfințire a bisericii din filia Valea Ungurașului (Parohia Ceaba), urmată de Sfânta Liturghie și un cuvânt de învățătură. Ridică la rangul de iconom pe preotul paroh Adrian Grigoreanu, acordă Ordinul Sfântul Ierarh Pahomie de la Gledin doamnei primar Ildiko Mureșan, Ordinul Sfinții Martiri Năsăudeni domnului Marian Oltean, Ordinul Mihai-Vodă pentru mireni domnului Ioan Oltean și diplome de aleasă cinstire celor care s-au ostenit cu înfrumusețarea bisericii. Este însoțit de PC Pr. Paul Isip, Protopop de Gherla;

7 octombrie: săvârșește Sfânta Liturghie la Paraclisul Episcopal;

10 octombrie: de la ora 12⁰⁰, la Mănăstirea Piatra Fântânele (Protopopiatul Bistrița) oficiază Sfânta Taină a Cununiei pentru tinerii Nicolae și Maria Cezara Rus; de la ora 17⁰⁰, slujește Vecernia Mare și predică în Parohia Blăjenii de Jos (Protopopiatul Bistrița). La finalul slujbei, binecuvintează noul Altar de vară construit în curtea bisericii. Este însoțit de PC Pr. Alexandru Vidican, Protopop de Bistrița;

11 octombrie:

în Duminica a XXI-a după Rusalii, săvârșește Sfânta Liturghie și predică în Parohia Pălatca (Protopopiatul Cluj I). Binecuvintează

lucrările de reno-

vare la exterior efectuate la biserică și noul altar de vară din proximitatea lăcașului de cult. Ridică la rangul de iconom pe preotul paroh Călin Aurel Drevea și oferă diplome de aleasă cinstire celor care s-au implicat în buna desfășurare a activităților parohiale. În continuare, săvârșește slujba sfeștaniei la centrul catehetic „Împreună” al Parohiei Pălatca; de la ora 17⁰⁰, la Mănăstirea Cheile Turzii (Protopopiatul Turda), slujește parastasul pentru adormiții întru Domnul, Berți și Amalia, părinții PCuv. Arhim. Teofil Popescu, starețul mănăstirii;

12 octombrie: în Parohia Hălmășeu (Protopopiatul Beclean), săvârșește slujba sfeștaniei, binecuvântând lucrările de renovare făcute la casa parohială. Este însoțit de PC Pr. Doru Zinveliu, Protopop de Beclean;

13 octombrie: săvârșește Sfânta Liturghie și predică în Parohia Luna de Jos (Protopopiatul Cluj I). În continuare, oficiază slujba parastasului, la comemorarea a 76 de ani de la martiriul Preotului Grigore Danciu, ucis de către puterea hortistă a vremii;

14 octombrie: de Sfânta Cuvioasă Parascheva, slujește Sfânta Liturghie și predică, cu ocazia hramului, la Mănăstirea Râșca Transilvană (Protopopiatul Huedin); vizitează șantierul noii case parohiale din Beliș;

15 octombrie: vizitează șantierurile bisericilor clujene: Parohia Sfântul Mina (cartier Bună Ziua), Parohia Învierea Domnului (cartier Zorilor), Parohia Sfântul Gheorghe (cartier Grigorescu),

Parohia Sfântul Ioan Gură de Aur (cartier Plopilor), Parohia Sfinții Apostoli Petru și Pavel (cartier Mănăștur);

16 octombrie: program de audiențe la birou;

17 octombrie: săvârșește Sfânta Liturghie și predică în Parohia Ciceu Poieni (Protopopiatul Beclean). Ridică la rangul de iconom pe Pr. Paroh Raul Pap, acordă Ordinul Mihai-Vodă domnului Paul Dumitru Știr, primarul comunei Căianu Mic, Ordinul Sfinții Martiri Năsăudeni domnului Dragomir Augustin Oprea, Ordinul Sfinții Martiri Năsăudeni domnului Florin Oprea și diplome de aleasă cinstire; de la ora 14³⁰, în Parohia Dumbrăveni, oficiază Sfânta Taină a Cununiei pentru tinerii Emanuel și Dana Sălăjan;

18 octombrie: în Duminica a XX-a după Rusalii, săvârșește Sfânta Liturghie și rostește un cuvânt de învățătură la Catedrala Mitropolitană. Hirotonește diacon pe teologul Petru Marian Săsărman-Dobrea, viitor preot numit pe seama Parohiei Ciosa (Protopopiatul Bistrița);

19 octombrie: alături de ÎPS Mitropolit Andrei, la Mănăstirea Nicula, participă la conferința preoțească organizată în Protopopiatul Gherla;

20 octombrie: la Mănăstirea Dobric, participă alături de ÎPS Mitropolit Andrei la conferința preoțească din Protopopiatul Beclean;

21 octombrie: de Sfinții Ardeleni, săvârșește Sfânta Liturghie și predică în Parohia Sântejude (Protopopiatul Gherla). Acordă Ordinul Mihai-Vodă pentru clerici părintelui paroh Florin Paul Runcan, Ordinul Mihai-Vodă pentru mireni domnului Romulus Mirza, primarul comunei Țaga, Gramata Mitropolitană domnului Marius Petrina și diplome de aleasă cinstire ostenitorilor lăcașului de cult;

22 octombrie: participă alături de ÎPS Mitropolit Andrei, la conferința preoțească organizată în cadrul Protopopiatul Turda la Mănăstirea Mihai-Vodă;

23 octombrie: slujește Sfânta Liturghie la Paraclisul Episcopal; la Mănăstirea Piatra Craiului, alături de ÎPS Mitropolit Andrei, participă la conferința preoțească din Protopopiatul Huedin;

24 octombrie: de la ora 12⁰⁰, în Parohia Ciurila (Protopopiatul Cluj I),

săvârșește Sfânta Taină a Botezului pentru pruncul Timotei Ioan, fiul familiei Pr. Paroh Mircea Sandu; de la ora 14⁰⁰, oficiază Taina Sfântului Botez, pentru prunca Alessia Ioana, în Parohia Jucu de Mijloc (Protopopiatul Cluj I); vizitează tabăra tinerilor din ASCOR în localitatea Mărișel, slujește Paraclisul Maicii Domnului și rostește un cuvânt de

Preasfințitul Părinte Benedict Bistrițeanul, Episcop Vicar al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului, oficiind Dumnezeiasca Liturghie la Mănăstirea Acoperământul Maicii Domnului de la Florești, 1 octombrie, 2020.

învățătură;

25 octombrie: în Duminica a XXIII-a după Rusalii, săvârșește Sfânta Liturghie și predică în Parohia Baciu II (Protopopiatul Cluj I). Este însoțit de PC Pr. Dan Hognogi, Protopop de Cluj I; de la ora 17⁰⁰, slujește Vecernia cu Litie în Parohia Sfinții Apostoli Petru și Pavel din cartierul clujean Mănăștur;

26 octombrie: slujește Sfânta Liturghie și predică, cu ocazia hramului, în Parohia Sfântul Dimitrie Izvorătorul de Mir din cartierul clujean Gheorgheni;

27 octombrie: cu ocazia hramului, săvârșește Sfânta Liturghie și predică în Parohia Sfântul Dimitrie cel Nou din cartierul clujean Gheorgheni. Este însoțit de PC Pr. Alexandru Ciui, Protopop de Cluj II;

28 octombrie: program de audiențe la birou; de la ora 14⁰⁰, în Parohia Cuzdrioara (Protopopiatul Dej) săvârșește slujba înmormântării adormitului întru Domnul, George Vidican;

30 octombrie: participă alături de ÎPS Mitropolit Andrei la conferința preoțească din Protopopiatul Năsăud, desfășurată la Mănăstirea Cormaia;

31 octombrie: săvârșește Sfânta Liturghie și predică în Parohia Sfinții Apostoli Petru și Pavel din cartierul clujean Mănăștur; oficiază slujba Parastasului de obște cu ocazia pomenirii morților (moșii de toamnă); de la ora 18⁰⁰, slujește Vecernia cu Litie la Paraclisul Facultății de Teologie Ortodoxă din Cluj-Napoca.

A consemnat Diac. Sergiu Iustin Pop

† **ANDREI**
MITROPOLITUL CLUJULUI, MARAMUREȘULUI ȘI
SĂLAJULUI

În fiecare **luni**, între orele 8.00 și 10.00, conduce ședința Consiliului Permanenței Eparhiale.

În fiecare **miercuri**, între orele 20.30 și 21.00, realizează emisiunea „Cuvântul Ierarhului – spiritualitate creștină pe unde hertziene”, pentru postul de radio „Renașterea”.

În fiecare **miercuri și vineri**, între orele 10.00 și 15.00, acordă audiențe clerului și credincioșilor.

Octombrie 2020

9 octombrie

Predă on-line cursul de Spiritualitate Ortodoxă studenților din anul IV de la Facultatea de Teologie din Cluj-Napoca.

11 octombrie

Asistă la Sfânta Liturghie în capela Seminarului Teologic Ortodox din Cluj-Napoca (slujitor: Arhim. Samuel Cristea).

14 Octombrie (Sfânta Cuvioasă Parascheva de la Iași)

Asistă la Sfânta Liturghie în capela Seminarului Teologic Ortodox din Cluj-Napoca (slujitor: Arhim. Samuel Cristea).

15 octombrie

Face o vizită pe șantierul Centrului misionar-social „Sfântul Apostol Andrei” de pe Calea Turzii din Cluj-Napoca. Este însoțit de domnul Sorin Călea, consilierul economic al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului.

16 octombrie

Predă on-line cursul de Spiritualitate Ortodoxă studenților din anul IV de la Facultatea de Teologie din Cluj-Napoca.

În sala de ședințe a Centrului Eparhial, prezidează comisia de examinare a candidaților participanți la concursul pentru ocuparea posturilor de preot paroh la parohiile Chiuză (protopopiatul Năsăud) și Ciosa (protopopiatul Bistrița).

În Catedrala Mitropolitană, asistă la Vecernie, slujește Acatistul Bunei Vestiri și rostește un cuvânt de învățătură.

17 octombrie

În localitatea Nireș, protopopiatul Dej, săvârșește slujba de binecuvântare a noii case parohiale. Rostește un cuvânt de învățătură. Hirotesesește într-un iconom pe părintele paroh Alexandru-Florin Farcaș. Conferă Ordinul „Sfinții Martiri și Mărturisitori Năsăudeni” domnului Grigore Săplăcan. Este însoțit de domnul Darius Echim, corespondentul TV Trinitas în Arhiepiscopia Vadului, Feleacului și Clujului.

În Catedrala Mitropolitană, asistă la Vecernie, slujește la Litie și rostește un cuvânt de învățătură.

18 octombrie

În biserica parohiei Recea Cristur, protopopiatul Dej, slujește Sfânta Liturghie și rostește cuvântul de învățătură. Hirotonește într-un diacon pe tânărul Iancu-Ionuț Buda. Conferă părintelui paroh, Felician Șerban, Ordinul „Mihai Vodă” pentru clerici, iar domnului primar Alexandru Rus, Ordinul „Mihai Vodă” pentru laici. Conferă Ordinul „Sfinții Martiri și Mărturisitori Năsăudeni” domnului Alexandru Cristea.

Săvârșește slujba de binecuvântare a noii Capele Mortuare din Recea Cristur, protopopiatul Dej. Rostește un cuvânt de felicitare.

Oficiază, în capela mortuară din Recea Cristur, slujba Parastasului pentru preoții slujitori în biserica satului mutați la Domnul. Rostește un cuvânt duhovnicesc. Este însoțit de domnul Darius Echim, corespondentul TV Trinitas în Arhiepiscopia Vadului, Feleacului și Clujului.

În Catedrala Mitropolitană, slujește Vecernia, Paraclisul Maicii Domnului și rostește o cateheză.

19 octombrie

La Mănăstirea „Adormirea Maicii Domnului” de la Ni-

cula, prezidează conferința de toamnă cu preoții din protopopiatul Gherla. Asistă la slujba de Te-Deum și rostește un cuvânt duhovnicesc.

La Mănăstirea Nicula se întâlnește cu membrii comisiei ce se ocupă de restaurarea bisericii vechi. Este însoțit de PS Părinte Benedict Bistrițeanul, episcop vicar al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului.

Face o vizită în Biserica „Sfânta Treime și Sfinții Martiri Brâncoveni” din Gherla (parohi: Prot. Iulian Paul Isip și Pr. Alexandru Farcaș).

20 octombrie

La Mănăstirea „Sfinții Împărați Constantin și Elena” de la Dobric, prezidează conferința de toamnă cu preoții din protopopiatul Beclean. Asistă la slujba de Te-Deum și rostește un cuvânt duhovnicesc. Este însoțit de PS Părinte Benedict Bistrițeanul, episcop vicar al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului.

21 Octombrie (Sfinții Mărturisitori Ardeleni)

Cu prilejul hramului, pe altarul de vară al Mănăstirii „Petru Rareș Vodă” de la Ciceu Corabia, protopopiatul Beclean, slujește Sfânta Liturghie și rostește cuvântul de învățătură.

22 octombrie

La Mănăstirea „Mihai Vodă”, prezidează conferința de toamnă cu preoții din protopopiatul Turda. Asistă la slujba de Te-Deum și rostește un cuvânt duhovnicesc. Conferă doamnei Camelia Știopei, fost contabil al protopopiatului și doamnei Ruxanda Sima, fost casier al protopopiatului,

Înaltpreasfințitul Părinte Arhiepiscop și Mitropolit Andrei la finalul Sfintei Liturghii săvârșite în biserica parohiei Rebrîșoara, protopopiatul Năsăud, sâmbătă, 24 octombrie 2020.

Ordinul „Mihai Vodă”.

Face o vizită pe șantierul de renovare al casei parohiale a parohiei Turda I (paroh: Prot. Alexandru Rus).

Face o vizită pe șantierul Centrului misionar-social „Sfântul Apostol Andrei” de pe Calea Turzii din Cluj-Napoca. Este însoțit de PS Părinte Benedict Bistrițeanul, episcop vicar al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului.

23 octombrie

La Mănăstirea „Sfântul Ioan Iacob Hozevitul” de la Piatra Craiului, prezidează conferința de toamnă cu preoții din protopopiatul Huedin. Asistă la slujba de Te-Deum și rostește un cuvânt duhovnicesc. Participă la momentul festiv al lansării volumului „Protopop Aurel Muntean (1882 - 1940), martir al poporului român și mucenic al Bisericii Ortodoxe” al istoricului Mircea-Gheorghe Abrudan. Acordă autorului distincția „Crucea Transilvană”.

Face o vizită la Muzeul Satului din Bucea, protopopiatul Huedin (paroh: Pr. Mircea Dejeu). Este însoțit de PS Părinte Benedict Bistrițeanul, episcop vicar al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului.

În Catedrala Mitropolitană, asistă la Vecernie, slujește Acatistul Bunei Vestiri și rostește un cuvânt de învățătură.

24 octombrie

În biserica din Rebrîșoara, protopopiatul Năsăud, slujește Sfânta Liturghie și rostește cuvântul de învățătură. Hiro-

tesește într-un iconom stavrofor pe părintele paroh Nicolae Hoha. Acordă domnului Mihai Mureșan, șeful Ocolului Silvic Someș - Țibleş, distincția „Crucea Transilvană”.

Săvârșește slujba de binecuvântare a noii Capele Mortuare din Rebrîșoara și cea de sfințire a noului Monument al Eroilor rebrîșoreni. Oficiază slujba Parastasului pentru eroi și rostește un cuvânt duhovnicesc.

În Catedrala Mitropolitană, asistă la Vecernie, slujește la Litie și rostește un cuvânt de învățătură.

25 octombrie

Pe scena din fața Catedralei Mitropolitane, slujește Sfânta Liturghie și rostește cuvântul de învățătură. Hirotonește într-un preot, pe seama parohiei Ciosa, protopopiatul Bistrița, pe diaconul Petru-Marian Săsărman Dobrea.

În Catedrala Mitropolitană, slujește Vecernia Mare cu Litie și rostește o cateheză.

26 Octombrie (Sfântul Mare Mucenic Dimitrie)

Cu prilejul hramului în biserica veche din Florești (slujitori: Pr. Marcel Dumitru Andreica, Pr. Daniel Pașca, Pr. Cristian-Gelu Perșa și Pr. Dan-Marius Matei), slujește Sfânta Liturghie și rostește cuvântul de învățătură. Hirotonește într-un preot, pe seama parohiei Chiuză, protopopiatul Năsăud, pe diaconul Iancu-Ionuț Buda. Săvârșește slujba Parastasului pentru preoții slujitori la acest Sfânt Altar și pentru toți citorii Sfântului Locaș mutați în eternitate.

Oficiază slujba de sfințire a icoanei Izvorului Tămăduirii pictată în tehnica mozaic pe peretele cișmelei din curtea Bisericii „Sfântul Dimitrie Izvorătorul de Mir” din Florești.

27 Octombrie (Sfântul Dimitrie cel Nou, ocrotitorul Bucureștilor)

În capela Seminarului Teologic (slujitor: Arhim. Samuel Cristea), asistă la Sfânta Liturghie și rostește un cuvânt duhovnicesc.

28 octombrie

Predă on-line cursul de Spiritualitate Ortodoxă studenților din anul IV de la Facultatea de Teologie din Cluj-Napoca.

Face o vizită pe șantierul capelei mortuare din cimitirul arhiepiscopiei de pe Calea Turzii din Cluj-Napoca. Este însoțit de domnul Sorin Călea, consilierul economic al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului.

29 octombrie

Face o vizită pe șantierul Centrului misionar-social „Sfântul Apostol Andrei” de pe Calea Turzii din Cluj-Napoca.

Face o vizită la Mănăstirea „Sfântul Vasile cel Mare” de la Someșul Cald, protopopiatul Huedin. Este însoțit de PCuv. Arhim. Teofil Tia, decanul Facultății de Teologie.

30 octombrie

În biserica Mănăstirii „Buna Vestire” de la Cormaia, prezidează conferința de toamnă cu preoții din protopopiatul Năsăud. Asistă la slujba de Te-Deum și rostește un cuvânt duhovnicesc. Este însoțit de PS Părinte Benedict Bistrițeanul, episcop vicar al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului.

În capela mortuară din cimitirul parohiei Maieri II din Alba Iulia, oficiază o slujbă funebă la capătul adormitului într-un Domnul, Cornel Hațegan. Rostește un cuvânt de mângâiere.

31 octombrie

Face o vizită la Mănăstirea „Sfânta Maria Magdalena” de la Oarța de Sus, județul Maramureș. Se întâlnește cu obștea.

În cimitirul din satul natal, Oarța de Sus, cu prilejul Moșilor de toamnă, săvârșește slujba Parastasului. Rostește un cuvânt de învățătură. Se reculege preț de câteva clipe la mormintele părinților și bunicilor.

În Catedrala Mitropolitană, asistă la Vecernie, slujește la Litie și rostește un cuvânt de învățătură.

A consemnat Arhid. Claudiu Ioan Grama

„Sfințească-se Numele Tău” - o invitație la martiriu

Pr. dr. Florin Claudiu Daniel

Rugăciunea domnească rostită de Mântuitorul Hristos în Predica de pe munte însoțește istoria bimeritară a Bisericii. Deși mărturiile despre prezența ei în cadrul Sfintei Liturghii avem abia din sec al IV-lea¹, cu siguranță ea a fost introdusă încă dintru început în cultul divin public, fiind permanent prezentă în rugăciunea particulară a creștinilor. Astfel, *Didahia*, cea mai veche scriere creștină postbiblică, recomandă rostirea de trei ori pe zi a acesteia (8, 3).

Provocat de Apostoli la o lecție despre rugăciune, Mântuitorul rostește câteva formule scurte, ce vor fi socotite „un rezumat al întregii Evanghelii” (Tertulian), „compendiul învățaturii cerești” (Sf. Ciprian), formule pe care le introduce cu expresia inedită „Tatăl nostru...”. Explicarea nemaiauzită în literatura evreiască a perioadei² este inedită prin cuvântul ales de Mântuitorul. Cuvântul „abba” - tată, este folosit de copii ca formulă de adresare pentru tatăl biologic, dar și de adulți pentru oamenii mai în vârstă ai comunității. În iudaism, Dumnezeu este numit Tată, dar folosindu-se alți termeni. Alegerea Domnului Hristos sugerează apropierea de Dumnezeu și de dragostea Lui, un raport filial autentic pe care creștinii vor trebui să-l conștientizeze. De altfel Sfântul Ciprian socotește rugăciunea domnească ca fiind „rugăciunea copiilor lui Dumnezeu”³.

Prima cerere a rugăciunii invocă sfințirea numelui divin. În iudaismul vechitestamentar, „numele lui Yahweh” are un rol deosebit, fiind asimilat puterii divine. Expresia apare în 243 de versete. Cazul lui David este unul paradigmatic: „Tu vii asupra mea cu sabie și cu lance și cu scut; eu însă vin asupra ta în numele Domnului Savaot, Dumnezeul oștirilor lui Israel pe Care tu L-ai hulit” (1 Rg 17, 45). Ulterior, psalmii invocă aceeași putere: „Unii se laudă cu căruțele lor, alții cu caii lor, iar noi ne lăudăm cu numele Domnului Dumnezeului nostru” (Ps 19, 8).

În ce formă omul poate contribui la sfințirea acestui Nume plin de putere? Ce raporturi pot fi stabilite între nimicnicia omenească și sfințenia desăvârșită a divinității? Iată câteva interogații ce se pot naște în sufletul creștinului care rostește, cu trăire, prima cerere a Rugăciunii domnești.

Textele Vechiului Testament vorbesc despre o sfințire a Numei de către Dumnezeu Însuși (Lev 10, 3; Ez 36, 22-23; 38, 23; 39, 7), dar și de o sfințire a Numei divin prin oameni (Is 20,7; Lev 22, 32; Is 29, 23). Prin urmare, ambele perspective de interpretare au argumentare scripturistică.

În textele iudaice predomină rugăciunile în care Dumnezeu își sfințește Numele Său, însă prin intermediul oamenilor care Îl sfințesc. Interesantă este paralela dintre rugăciunea Tatăl nostru și rugăciunea aramaică Qadish. Datată înainte de anul 70 d. Hr.,

¹ Ulrich Luz, *Predica de pe munte*, Renașterea, Cluj-Napoca, 2007, p. 323.

² William Hendriksen, *The Gospel of Matthew*, Banner of Truth Trust, Edinburgh, 1976, p. 157.

³ Sf. Ciprian, „De Dominica Oratione”, în *PSB* 3, EIBMBOR, București, 1981, p. 468.

aceasta era rostită la finalul predicii din slujba sinagogală. „Mărit și sfințit fie Numele Său mare în lumea pe care a creat-o după voia Sa. Fie să domnească stăpânirea Sa în inimile și în zilele voastre și în viața întregii case a lui Israel, cu grabire și fără întârziere”⁴. Asemănările dintre primele cereri ale celor două rugăciuni este evidentă.

Cu siguranță, auzind cuvintele Mântuitorului, contemporanii Lui și-au amintit de această rugăciune a Sinagogii. Foarte probabil, ei au înțeles prima parte a Rugăciunii domnești ca fiind un rezumat al rugăciunii Qadish. Și aici se observă aceeași direcție a sfințirii Numei divin prin oameni.

Părinții Bisericii au interpretat formularea Mântuitorului în aceeași direcție. Pentru Sfântul Ioan Gură de Aur lucrurile sunt simple. „Sfințească-se” înseamnă „Slăvească-se”, zice dânsul. Potrivit interpretării sale, cererea ar avea următorul sens: „învrednicește-ne să ducem o viață așa de curată, încât prin noi să Te slăvească toți oamenii”. Având în minte Matei 5, 16 marele patriarh afirmă „ai o filozofie desăvârșită când oferi tuturor o viață atât de curată, încât fiecare din cei ce o văd să înalțe, pentru aceasta, laudă lui Dumnezeu”⁵.

Sfântul Grigorie de Nyssa asociază sfințirea Numei modulului de viață creștin. „Dacă mărturisim că suntem creștini și suntem credincioși slujirii lui Dumnezeu, atunci trebuie să demonstrăm ce înseamnă acest lucru prin viața noastră de zi cu zi. În caz contrar, cei care ne vor vedea își vor răsfrainge imaginea asupra lui Dumnezeu”. Mai departe, Sfântul Grigorie de Nyssa, subliniază: „Când este numele credinței în vreunii (numele de creștin), dar

⁴ Ulrich Luz, *Predica de pe munte*, p. 334.

⁵ Sfântul Ioan Gură de Aur, „Omiliile la Matei” în *PSB* 23, EIBMBOR, București, 1994, p. 251.

viața lor se împotrivesc numelui, fie că slujesc idoloilor prin lăcomie, fie că se urătesc în beții și banche și se tăvălesc în noroiul desfrâului ca porcii, în data cei necredincioși au la îndemână cuvântul care nu vede vina în voia liberă a celor ce se folosesc rău de viață, ci în taina credinței care ar învăța, chipurile, să se facă acestea”⁶.

O interpretare morală oferă și Sfântul Maxim Martirisitorul: „Sfințim Numele Tatălui nostru cel după har, care este în ceruri, omorând pofta pământească și curățindu-ne de patimile aducătoare de stricăciune. Căci sfințirea constă în desăvârșita oprire și omorâre a poftelor din simțire. Ajunși la această stare se domolesc lătrăturile necuviincioase ale iușimii, nemaieexistând pofta care să o stârneasă și să o înduplece să lupte pentru plăcerile ei, o dată ce a fost omorâtă prin starea de sfințenie a rațiunii”⁷.

O perspectivă aparte oferă Olivier Clément, care, încercând să exprime sensul pe care Rugăciunea domnească l-a avut în urechile primilor ascultători, afirmă: „Sfințirea Numei nu însemna, în vremea lui Hristos, cinstea și lauda aduse lui Dumnezeu, ci jertfa vieții, adică martiriul. Iisus a sfințit Numele până la Cruce și Numele L-a sfințit pe El până la Înviere... Acolo, în acea golire totală de pe cruce se revelează Numele care Îi este propriu lui Dumnezeu. Și acest Nume este iubire... Pentru a sfinți Numele noi nu trebuie decât să ne refugiem la crucea lui Hristos”⁸. Această înțelegere, pe care o propune Olivier Clément, este de-a dreptul răscolitoare. Sfințirea numelui văzută ca martiriul, afirmată constant în „Tatăl nostru”, provoacă la o reconsiderare a profunzimii cu care fiecare creștin în parte trăiește credința și dragostea de Dumnezeu.

Relația dintre Numele divin, condiția de creștin și viața desăvârșită o regăsim și în Teologia iohanică. În începutul evangheliei sale, Sfântul Ioan precizează „celor câți L-au primit, care cred în numele Lui, le-a dat putere ca să se facă fiii ai lui Dumnezeu” (In 1,12). Finalul penultimului capitol leagă deplinătatea vieții de credința în numele Mântuitorului. „Acestea s-au scris, ca să credeți că Iisus este Hristosul, Fiul lui Dumnezeu, și, crezând, să aveți viață în numele Lui” (In 20, 31).

Făcând apel la „Fericirile...” Predicii de pe munte, Olivier Clément oferă martiriului o înțelegere mai deschisă. Pentru dânsul, boala, decăderea, pierderea celor apropiați, trădarea, singurătatea, moartea asumate tainic în Hristos, în trupul chinuit al Domnului, devin moment de sfințire a numelui. Iar momentul de maximă suferință se transformă, zice dânsul, în clipă în care „năpădește bucuria învierii”.

Întreaga teologie patristică vorbește despre Numele divin care invocă Însăși Prezența divină. De aici până la Rugăciunea inimii sau până la alte forme de zbuțum lăuntric în care Îl chemăm pe Dumnezeu e doar un pas. În viața de zi cu zi, acesta este un mod foarte simplu de a sfinți Numele, de a sfinți totul prin Nume, de a pune Numele ca pe o pecete a eternității peste ființe și lucruri. Într-o lume în care „timpul nu mai are răbdare”, invocarea Numei este rugăciunea celor care nu au timp să se roage⁹.

⁶ Sf. Grigorie de Nyssa, „Despre rugăciunea domnească”, în *PSB* 29, EIBMBOR, București, 1982, p. 426.

⁷ Maxim Martirisitorul, „Scurtă tâlcuire a rugăciunii Tatăl nostru”, în *Filocalia* 2, Humanitas, București, 2004, p. 235.

⁸ Olivier Clément, *Trei rugăciuni*, Reîntregirea, Alba-Iulia, 2014, sau pe http://www.nistea.com/clement_tatalnostru.htm (accesat în 16.08.2020).

⁹ *Ibidem*.

COMITETUL DE REDACȚIE:

Președinte:
IPS Arhiepiscop și Mitropolit ANDREI ANDREICUȚ

Vicepreședinte:
PS Episcop-Vicar BENEDICT BISTRITĂNEANUL

Vicepreședinte onorific:
PS Episcop-Vicar VASILE SOMEȘANUL

Membri:
Consilier cultural Pr. dr. Bogdan Ivanov,
Arhim. prof. univ. dr. Teofil Tia, Pr. prof. dr. Liviu Vidican-Manci

Director:
Pr. dr. Cătălin Pălimaru

RENAȘTEREA

Editura Renașterea * Piața Avram Iancu, 18
400117, Cluj-Napoca * Telefon / Fax 0264-59-96-49
Internet: www.renasterea-cluj.ro
E-mail: revista@renasterea-cluj.ro

CUI (CF) 4547095
IBAN: RO84 BTRL 0130 1205 P129 1800
Banca Transilvania, Cluj (Revista RENĂȘTEREA)
ISSN: 1223-4435

Redactor-șef:
Pr. Florin-Cătălin Ghiț

Tehnoredactor: Pr. Eugen Mera

DIFUZAREA:
Pr. dr. Nicolae-Dragoș Kerekes

COLABORATORI PERMANENȚI:

Mircea-Gheorghe Abrudan, Mircea-Gelu Buta, Dacian But Căpușan, Darius Echim, Arhid. Claudiu Ioan Grama, Cezar Login, Ierom. Maxim (Morariu), Alexandru Nemoianu, Adrian Papahagi, Nicoleta Pălimaru, Elena Pârvue, Protos. Simeon (Pintea), Diac. Sergiu Iustin Pop, Pr. Gheorghe-Daniel Puian, Eugen Adrian Truță, Nicolae Turcan.

Taina Mulțumirii

Dumitru Tiberiu Fișcu

Umul nu are destulă viață în sine pentru a putea trăi doar prin el însuși. Prin el însuși, omul poate doar să moară. Și pentru că a încercat să trăiască doar prin el însuși a început să moară. Astfel că moartea îi amintește să caute viața pe care nu o găsește în sine.

În viața aceasta omul este încolțit de moarte și de suferință. Lumea, cât e de largă, pare să-l străntoreze, iar trupul, cu timpul, îi devine mormânt. Toate acestea se întâmplă pentru că sămânța smereniei încolțește în om doar când el se simte încolțit de moarte și de suferință.

Cine privește cu luciditate la sine nu-și poate găsi odihna. Pentru că vede cum orice dorință neîmplinită devine suferință și cum orice împlinire naște o nouă dorință. Omul nu își este de ajuns, dar nimic nu pare a fi de ajuns pentru om.

Dorința omului este infinită și doar ceva infinit o poate mulțumi. De aceea, cât timp nu întâlnește infinitul, nimeni nu poate fi mulțumit. Nu este bine ca omul să se mulțumească cu puțin sau să ceară puțin de la viață. Este bine ca fiecare să ceară Însuși Duhul Vieții și cu nimic mai puțin să nu se mulțumească.

Fericit este cel ce-L dorește pe Dumnezeu mai presus de orice și cu nimic altceva sufletul lui nu se satură. Acela Îl va cunoaște și slava Lui îl va sătura. Încă și pregustarea acestei slave este mai dulce decât orice plăcere, iar pierderea ei mai dureroasă decât orice durere.

În ochii celor lucizi a fi mulțumitor în lumea aceasta pare o dovadă a orbirii. Mulțumirea creștinilor pare o taină de neînțeles. Și chiar este o taină: Taina Euharistiei (adică a Mulțumirii). Creștinii, trecători fiind în lumea aceasta, se împărtășesc de altă lume, netrecătoare.

Creștinii vor ca lumea aceasta să treacă și să vină Împărăția lui Dumnezeu. Vor ca voia lui Dumnezeu, iubirea, să fie unica lege în cer și pe pământ. De aceea se sfințesc mâncând Pâinea veacului viitor și făcând faptele veșniciei, adică faptele iubirii.

Unii oameni sunt mulțumiți atunci când visează că nădejdea lor se va împlini. Dar creștinii se împărtășesc încă de astăzi din nădejdea lor și știu că este adevărat ceea ce nădăduiesc – pentru că ei mănâncă de astăzi Pâinea Zilei ce vine, pe care le-o dă Tatăl, și au Viața.

Viața în sine are doar cel ce poate da și altora Viața, chiar și celor ce îi omoară trupul. Doar cel ce iubește pe vrăjmași are Viața în sine. Această iubire s-a arătat în lume doar în Domnul Iisus Hristos. Căci din coasta Lui, străpunsă de om, Viața a izvorât omului. Cel ce se împărtășește de Viața aceasta și îi urăște pe oameni Îl batjocorește pe Domnul și-L răstignește a doua oară. Cel ce se împărtășește de Viața aceasta știe că i se deschide o cale, cea de a iubi pe Dumnezeu și pe oameni, așa cum Domnul Iisus Hristos a iubit, și astfel să împărtășească și altora Viața.

Nu poate împărtăși altora Viața decât cel ce moare. Sămânța Vieții încolțește doar în cel încolțit de moarte, în cel ce

voiește pe altul, nevoindu-se pe sine, lepădându-se de sine. Doar cel ce se micșorează pe sine dă altuia loc să trăiască.

Cel ce face aceasta are Viața și i se va da Viața veșnică. Cine nu are Viața aceasta nu are nimic, deși i se pare că are – celui ce are i se va da; iar de la cel ce nu are, și ce i se pare că are se va lua de la el (Luca 8: 18).

Despre teama și frica de după Împărtășanie

Ana-Maria Mureșan

De ce este mai lesne a crede și a urma duhul temerii, al tulburării, al poticnirii în fața ispitelor, decât a trăi frica de Dumnezeu? Adesea, după ce omul a primit Sfintele Taine, în scurt timp se adevărește pentru el cuvântul Mântuitorului: *Lumina a venit în lume și oamenii au iubit întunericul mai mult decât Lumina, fiindcă faptele lor erau rele* (Ioan 3: 19).

Faptele rele s-au înscris în fire și au întunecat-o. Deși Dumnezeu Cel înviat Se coboară întreg, Trup și Sânge, în trup supus morții, omul are încă părți ale sufletului pe care nu vrea să le descopere înaintea lui Dumnezeu. Păstrează pentru sine acele încăperi întunecate, acele morminte de gând, ascunzându-le de propria conștiință, de oameni și de Dumnezeu. O viață întreagă se silește și se zbate pentru această ascundere și nu mai găsește sinceritatea, smerenia și noblețea de a face fapte bune făcute în ascuns – cum ar fi mărturisirea, rugăciunea, milostenia. Teamă și tulburarea se ivesc atunci când o parte din mizeria încăperilor interioare începe să se întrezărească mai limpede în lumina Sfințelor Taine. Apare posibilitatea ca închipuirile despre sine – combustibili patimilor – să se stingă precum se stingă fumul (Psalmi 67: 2). Dar în loc să se întâmple acest lucru, omul se sperie de lupta ce i se întâmplă înaintea. Nu-și poate accepta căderea, și-a construit despre sine un templu imaginar cu părelnice diamante și spoiri cu aur. Între timp, înăuntrul s-a așezat pe tron un idol care are grijă să întrețină iluzia frumuseții. Dumnezeu nu află loc deplin în sufletul în care tocmai S-a sălășluit, din cauza strălucirii artificiale cu care omul se acoperă. Chiar și așa, El nu fuge de acolo, cum în Grădina Ghetsimani nu a fugit din fața cohortei, ci se lasă prins și legat ca un răufăcător. Și omul simte la nivel duhovnicesc ceea ce simțea și Iuda – că a vândut sânge nevinovat ca să-și păstreze stima de sine.

Lupta capătă intensitate după Împărtășanie pentru că taina fărădelegii (necredința e în afara legii harului) concurează taina credinței în atotprezența și atotputernicia Domnului. Din cauza păcatelor, omul fuge și se ascunde de la fața lui Dumnezeu precum făcuse odinioară și Adam – *Necredinciosul fuge când nimeni nu-l gonește, dar dreptul ca un leu stă țeapăn* (Pilde 28: 1). Sunt momente în care tulburarea, patimile, neputințele par de nedepășit. Și ispita poticnirii e și mai mare, pentru că așteptările omului diferă de așteptările lui Dumnezeu. Omul vrea să ajungă la îndumnezeire, însă fără cruce, fără colaborarea în mod deplin a propriei voințe cu poruncile lui Dumnezeu. Dar în aceasta constă provocarea mântuirii. Dumnezeu îngăduie poticnirea (*Eu cu neputință ca poticnirile să nu vină* - Luca 17: 1) tocmai pentru ca omul să se convingă de cât de multă nevoie are de El, de cât de reale sunt prezența Lui, puterea Lui și dragostea Sa nemărginită și de neînțeles. Dumnezeu nu-L părăsește pe om nici măcar în trădarea sa. De acest lucru omul trebuie să-și convingă neîncetat propria conștiință.

Teamă provocată de întunericul trădării are o singură rezolvare, căci Dumnezeu a aflat cale să îl scoată din cădere pe om, chiar în mijlocul căderii. Este starea ce urmează după întoarcerea minții spre adevăratul chip al lui Dumnezeu, este frica de Dumnezeu, o frică sfântă ce odihnește sufletul. Despre ea vorbește Profetul Isaia: *Eu, chiar Eu sunt Cel ce te alină; ia seama cine ești, că te-ai temut de omul muritor și de fiul omului, de ei, cei ce ca iarba s'au uscat, și L-ai uitat pe Dumnezeu Cel ce te-a făcut, pe Cel ce a făcut cerul și a întemeiat pământul; și pururea erai înfricoșat, cât e ziua de lungă, de arătarea mâniei celui ce te necăjea* (Isaia 51: 12-13).

Amintindu-și astfel de Cel pe care L-a îngropat în sine răstignit, omul începe să-și vadă iarăși propriul chip cuprins de patimi. Însă acum, pentru că Îl are înaintea sa pe Dumnezeul milostivirii, nu se mai ascunde, ci se mărturisește cu nădejdea iertării: „Iată, Doamne, / greșit-am, ajută-mă / să zdrobesc răul din mine, ca să izbucnească / din adâncul făpturii, din grăunțele Tău de muștar, iubirea” (Daniel Turcea, „Mărturisire”, din volumul *Epifania*, Editura Doxologia, Iași, 2011, p. 50).

Calea adevăratei libertăți interioare este cultivată prin rugăciune și prin Tainele Bisericii

Interviu cu biofizicianul Virgiliu Gheorghe

Lrin activitatea considerabilă pe care o depune în identificarea și aplanarea problemelor ce macină societatea zilelor noastre, biofizicianul Virgiliu Gheorghe nu are nevoie de prea multă introducere. E foarte cunoscut nu numai datorită nenumăratelor conferințe pe care le ține în majoritatea orașelor din țară sau în comunitățile de români din străinătate, ci și datorită înregistrărilor de pe Internet, care au parte de un număr mare de vizualizări. Oameni îngrijorați de dificultățile pe care le întâmpină în educația copiilor lor – dependențe de droguri, de jocuri sau Internet, homosexualitate, pornografie – îi caută îndrumarea pentru a putea ieși la liman. Fiind implicat și avizat în ceea ce face, poate vorbi despre aceste subiecte ore în șir. Studiile de la Tesalonic se împletesc cu experiența de consiliere a multor familii, rezultând un izvor de soluții pentru aproape toate tipurile de provocări din contemporaneitate. Până în prezent, a publicat cărți precum: *Efectele televiziunii asupra minții umane, Efectele micului ecran asupra minții copilului, Fața nevăzută a homosexualității, Pornografia – maladia secolului XXI, Știința și războiul sfârșitului lumii, Revrăjirea lumii sau de ce nu mai vrem să ne desprindem de televizor.*

Redacția: Ce vă determină să căutați răspunsuri la întrebări dificile și să inițiați discuții publice despre ele?

Virgiliu Gheorghe: Să știți că nici nu m-am gândit la aceasta. Lucrurile au venit firesc. La început, am fost pus în fața unor lucruri și a unor constatări atât de grave referitoare la viziunea excesivă a televizorului, încât mi-am dat seama că trebuie să fac ceva. Tre-

buia să îi înștiințez pe părinți, pentru ca aceștia să ia anumite măsuri, trebuia să atenționez societatea în ansamblul ei. M-am implicat voluntar în această direcție și așa a pornit totul.

Pe urmă, am constatat că mass-media este legată și de problemele de educație și am început să aprofundez tema educației. Apoi, mi-am dat seama că pornografia devine un pericol tot mai mare și am scris despre aceasta, dar și despre efectele culturii, în general, asupra formării comportamentelor, a atitudinilor, a dezvoltării cortexului copilului, având în vedere că lucrurile sunt foarte legate. Sunt fenomene de natură neuropsihologică și duhovnicească în același timp. Nu poți trata omul doar pe un singur palier al existenței sau al manifestărilor sale umane.

Apoi, a apărut această problemă a homosexualității, a identității de gen, despre care am mai scris o carte și am ținut alte conferințe, deși e un domeniu despre care nu îmi face nicio plăcere să vorbesc. Chiar venind încoace am primit un telefon de la un tată disperat pentru că băiatul lui de 15 ani are probleme de identitate de gen, care îi vin în mod evident dintr-o proastă așezare a familiei și a relațiilor din familie. Dar oamenii nu înțeleg că aici se va ajunge dacă ei nu acționează cum trebuie.

În fine, am constatat, pas cu pas, că există o nevoie, iar, pentru că tot aveam exercițiu, am zis să fac și asta, și asta, până am ajuns aici. Poate sunt bune proiectele în viață, dar la mine nu a funcționat așa, prin proiecte. Pe mine viața m-a adus aici și nu știu dacă așa fi putut să fac ceva mai bun.

Redacția: Cum vedeți ajutarea intelectualilor noștri români pentru a se exprima, pentru a avea accesibilitate?

Virgiliu Gheorghe: Noi, românii, avem o problemă cu voluntariatul, pentru că nu ne-am însănătoșit după ieșirea din comunism. În perioada comunismului, comunitatea însemna pentru noi colectivitate, iar colectivitatea era expresia regimului de oprimare, de reprimare. Atunci, românii au manifestat o reacție adversă față de colectivitate. Au moștenit-o, iar psihologic nu mai acceptă să investească în colectivitate. Cred că acesta este motivul pentru care noi suntem acum perdanți la nivel de istorie contemporană, în sensul că România a ajuns unde a ajuns distrugându-se cam tot ce s-a putut distruge în primii 30 de ani de la Revoluție; noi nu am creat niște structuri care să ne susțină la nivel de comunitate. Am trăit ca indivizi, având o manifestare gregară, lucru care a însemnat, de fapt, desființarea României din punct de vedere economic, social, politic, cultural, dar și din punctul de vedere al sănătății, al educației. Nu ne-am putut apăra bunul colectiv, bunul comunitar ca o comunitate autentică. A fost doar un mijloc de îmbogățire individuală, o pricină de rapt, de furt. Ne-am furat singuri căciula și aici am ajuns.

Cred că trebuie să recuperăm această cultură de a contribui minimal în plan social. Îmi spunea cineva că în Olanda, de pildă, fiecare olandez consideră de bun-simț să dea între 600 și 800 de euro anual pentru binele comunității. Îi virează într-un fond, după care sunt niște organizații care îi gestionează în direcția potrivită. Gândiți-vă că, la 2-3 milioane de persoane active, aceasta înseamnă 18 milioane de euro care se duc anual în astfel de activități. Inițiativele de acest gen pleacă de la nivel de individ, pentru că nu-ți organizează nimeni nimic. La noi nu există conștiința aceasta și de aceea noi nu putem avea structurile noastre pentru a construi; nu putem avea mijloacele noastre sau mijloacele mediatice pe care să construim ceva, o mass-media a noastră, o educație proprie. Nu suntem independenți în sensul acesta, deși nu ar însemna să dăm mult.

Nu avem această conștiință. Nu ne-am însănătoșit, ci, din contră, ne-am îmbolnăvit și mai tare după anii '90, pentru că am transformat toată acea sete de libertate într-o sete de satisfacere a patimilor. Am avut materia și am transformat-o în patimi, care ne-au zăpăcit de cap. Poate că acum, fiind într-o criză care se va accentua din mai multe puncte de vedere, vom reuși să ne trezim, dar fără Biserica și fără Dumnezeu nu se poate face acest lucru. Nu se va putea. Unii sunt atât de întunecați la nivelul patimilor, încât nu văd sensul de a face ceva pentru celălalt, în rațiunea că, făcând pentru celălalt, chiar pentru tine faci.

Redacția: Este deci un fel de efect al pendulului gravitațional? Am fost ținuți cu forța, iar acum am ajuns în cealaltă extremă. Credeți că se va echilibra cândva conștiința noastră și comportamentul nostru?

Virgiliu Gheorghe: Nu cred că există vreo forță în societatea aceasta, în sensul în care forțele care organizează totul sunt centrifugale, iar acestea te rup, te sparg. Nu este nicio altă forță, decât puterea lui Dumnezeu. Puterea lui Dumnezeu însă nu poate lucra dacă noi nu ne punem în acord, dacă voința noastră nu lucrează potrivit ei. Dumnezeu vrea să ne ajute, dar trebuie să vrem și noi să ne ajutăm. Cred că numai aici ar fi soluția – dacă

ne-am întoarce la Dumnezeu, dar în mod autentic, nu cu povești, nu cu ideologii demagogice. Nu să strigăm că suntem ortodocși și să nu avem nicio legătură cu viața duhovnicească. Nu cred că există așa ceva și nu cred că va mai ține discursul acesta.

Redacția: Se poate păstra conștiința românească fără credință?

Virgiliu Gheorghe: La ora aceasta nu cred că se mai poate. Dacă intri pe tărâm ideologic, acolo s-a pierdut orice.

Problema e să mai ai sentimentul că îți păstrezi credința și înrădăcinarea într-o cultură, într-o tradiție care te exprimă pe tine, într-o lume care te exprimă pe tine, într-o identitate. Pentru că noi vom rămâne complet fără identitate. Societatea globală vorbește despre diversitate, dar anulează orice fel de diversitate și orice identitate. Totul este omogenizat. Normal că se va pierde orice ființă, orice suport pentru devenire, pentru orice act social sau cultural, lucru care va apărea ca o lipsă de voință și de motivație – maladie de care suferă noua generație. Cred cu toată ființa mea că nu poate fi altă soluție decât întoarcerea la adevărata credință creștină, ceea ce înseamnă reactivarea, prin metanoia, a chipului lui Dumnezeu din om. Abia atunci vom avea și personalitate, vom avea și voință, vom avea și identitate. Altfel, nu vom avea nimic. Numai Dumnezeu ne poate ajuta să recuperăm chipul nostru dinăuntru, care este unul foarte personal. În Hristos suntem foarte personali, nu suntem toți la fel. Suntem foarte diferiți, iar acesta este un lucru frumos.

Redacția: Petre Țuțea spunea că acest dar, al credinței, este o favoare divină. Cei care nu îl au și sunt atrași de această lume decăzută pot atrage acea favoare divină, acel har? Ce putem face noi ca ei să își dorească să primească darul credinței?

Virgiliu Gheorghe: Să ne rugăm la Dumnezeu. Să fim ortodocși autentici. Să priveghem mai mult, să dobândim harul, pentru că, dacă noi vom dobândi harul, prin învecinare cu noi, și ei vor putea să-l dobândească. Dar de lecții nu va asculta nimeni. Eu cred că privegherile cu *Rugăciunea Inimii*, Spovedania deasă, Sfânta Împărtășanie sunt singurele șanse pe care le avem. De restul nu va asculta nimeni. Nu mai poți să ajungi la mintea omului. Ori îi ajungi direct la inimă, ori nu mai ajungi deloc la om.

Redacția: Dar, pentru comunitățile care totuși se vor face în jurul unor parohii, credeți într-o anume enclavizare? Se vor putea face anumite școli profesionale?

Virgiliu Gheorghe: Bine ar fi!

Redacția: O salvare pe grupuri mici?

Virgiliu Gheorghe: Eu cred că numai salvarea pe grupuri mici va fi posibilă. Nu mai există salvare în masă acum. Nu se mai poate.

Redacția: Iar sistemul se va opune cu totul?

Virgiliu Gheorghe: Treaba celui rău este să se împotrivească.

Redacția: Simțiți că este de multe ori și o anumită autocenzură?

Virgiliu Gheorghe: 99% este autocenzură astăzi. Și până acum așa a fost. De acum înainte o să se vadă încet-încet și cenzura, dar încă este autocenzură. Suntem slabi. Pe mine mă întrebă toți: „Dar nu te temi că o să te omoare ăștia?”. Domnule, nu m-au omorât până acum. Sunt 15-20 de ani de când tot strig. Încă nu m-au omorât, deși am strigat împotriva lor și am spus aproape tot ce gândesc. Spun aproape tot ce gândesc. Până la urmă, nu suntem atât de deranjați – banii și-i câștigă. Oricum, se vor salva puțini. Te păzește Dumnezeu. Dacă nu credem în lucrul acesta, suntem în afara jocului. Degeaba ne batem. Pentru ce ne batem? Noi ne batem pentru că știm că Dumnezeu este biruitor. Și El va birui!

Redacția: Sunt anumite locuri mai dragi dumneavoastră, care vă dau o anumită pace și unde vă retrageți o vreme pentru a cere sfat? În Sfântul Munte, de exemplu? E nevoie de așa ceva pentru un intelectual?

Virgiliu Gheorghe: Eu cred că e bine să mergem și în Sfântul Munte, să avem contact cu oamenii care doar se roagă. Se roagă în fiecare noapte, ceea ce, din păcate, la noi, în Ortodoxia noastră, s-a cam uitat. Monahii nu prea se mai roagă nopțile. Fac rugăciuni seara și dimineața. Acest lucru l-au luat de la comuniști, care le interziceau monahilor să se roage noaptea, ca să nu se facă conspirație, ca să nu se adune nimeni noaptea. Noi am plecat din comunism, dar am rămas cu același obicei, care nu a existat în Ortodoxia românească înainte de anii '50.

E bine ca un intelectual să aibă contact și cu Sfântul Munte. E bine să aibă un contact permanent și cu duhovnicul, mai ales în vremurile noastre, în care păcatele bat la ușă în

fiecare zi, în fiecare clipă. Să se spovedească. E bine să aibă timp de seară sau de noapte în care să stea cel puțin 10-15 minute singur cu Dumnezeu, să se roage. Toate lucrurile acestea sunt necesare și foarte importantă este o participare cât mai deasă la Sfânta Liturghie. Toate acestea hrănesc sufletul, îl înaripează și îl țin la suprafață.

Dacă nu le facem, dacă nu avem o prăvilă consistentă, dacă nu avem o așezare lăuntrică în relația cu Dumnezeu, dacă nu avem o lămurire, un răgaz de detașare față de iureșul lumii, dacă nu cunoaștem rugăciunea de toată vremea sau dacă nu ne mai amintim de Dumnezeu și în timpul zilei, dacă nu ne spovedim și nu ne împărtășim mai des, nu știu dacă o să rezistăm la ce va veni. Ne vom da și noi după ceilalți. Așa cum spun unii: „Nu e chiar așa. Se poate și cu Mamona puțin. Fă-te frate cu dracul până treci puntea!”. Vom accepta lucruri de genul acesta, până când ești complet în barca lui. Știți cum e proverbul, de fapt? „Fă-te frate cu dracul până treci puntea, că pe urmă nu mai scapi de el!”. Așa era vorba completă. Mai era zicala: „Capul ce se pleacă sabia nu-l taie, dar nici soarele nu-l vede”. Ele sunt înrudite. Oamenii au uitat ultima parte a acestor zicale.

Eu cred că aceasta este singura cale. Nu e o cale de răsfăț, dar e calea adevărată și calea libertății interioare. E calea păcii, e calea fericirii, pentru că fără pace nu există fericire; totul este o plăcere temporară care, până la urmă, formează dependențe. Ne înșelăm dacă mai credem că lucrurile stau altfel. Aceasta este singura cale, chiar dacă poate să-i pară cuiva o nebulie. Dar, până la urmă, ca să nu înnebunești, aceasta este singura nebulie care te va ține sănătos la minte și la suflet – nebunia întru Hristos –, căci așa a fost văzută credința și va fi văzută așa în continuare din ce în ce mai mult, pentru că lumea te va considera nebun atât timp cât nu ești ca ea. Mulți spun: „Da, dar noi trebuie să fim ca lumea. Și copiii noștri să aibă tablete, să aibă și ei calculatoare, să aibă și ei smartphone-uri!”. Întrebarea pe care eu le-o adresez este: „Vă odihnește faptul că acești copii vor fi idiști într-o lume de idiști? Integrați bine între idiști?”. „Păi, nu”. Aici este o problemă. Dintr-o dată nu te mai înțelegi cu ei, pentru că nu pot să accepte că îi este util copilului să aibă unele frustrări. Fără frustrări nu există luptă pentru devenire. Le mai spun de multe ori că acei copii care au frustrări, care se luptă în viața aceasta, au cele mai mari șanse să ajungă lideri, conform studiilor. Cei care au trecut prin greutăți au ajuns lideri, nu cei care nu au avut frustrări și care au fost ținuți ca pe palme.

Îi întrebam pe părinții cu care am venit de la aeroport cum l-au crescut pe copilul lor în acești 16 ani, de când s-a născut. Au zis că i-au oferit totul, că a avut o viață ca în povești. Eu cred că aceasta este problema, că a avut o viață ca în povești. Mi-au spus: „Păi, acuma asta este! Ce să facem?”. Le-am răspuns că e cam greu să facem ceva acum. Ani și ani de zile amâni criza, te minți pe tine însuși că lucrurile merg bine și, când constai problema, cauți soluții de tip vaccin sau pastilă. E foarte greu să mai schimbi aceste deformări psihologice și neuropsihologice – din moment ce sunt imprimate în structurile noastre corticale. Numai printr-o pocăință profundă se mai pot schimba. Aceasta înseamnă ca tu să te lupți cu tine însuși, să reușești, cu ajutorul harului lui Dumnezeu, să te schimbi.

Redacția: De aceea este lăsată neuroplasticitatea la îndemâna omului? Ca omul să se poată vindeca?

Virgiliu Gheorghe: Da. Dumnezeu lasă libertatea. Dar ce înseamnă neuroplasticitatea? Ce înseamnă această capacitate a creierului de a se adapta și reorganiza permanent sub efectul stimulilor din mediu? Înseamnă că într-o sută de ore repari ceea ce ai stricat într-una singură. Eforturile de a repara sunt de o sută, de o mie de ori mai mari decât atunci când ai stricat. Vei avea nevoie de câțiva ani de efort dacă este vorba de vremea copilăriei. Dacă ai stricat doi sau trei ani de zile în perioada adolescenței, acest lucru nu se repară decât în ani și ani de zile. În mulți ani. Nu se poate repara așa de ușor.

Echipa: Tatiana Onilov, Eliza-Adelina Purcaru, Iulia Anamaria Mureșan, Romina Sopoian, Bogdan Herțeg, Nicoleta-Andreea Sicoe

Adresa ASCOR:
Biserica din Hașdeu 45
Cluj-Napoca

ISSN: 1224-0567

Redacția FILOCALIA:
Piața Avram Iancu, nr. 18,
Cluj-Napoca
Fax: 0264/595 300
revista.filocalia@yahoo.com